

საქართველოს 2022 წლის მაკროეკონომიკური გარემო

წლიური მიმოსილვა

საქართველოს პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი, 2023 წ.

შინაარსი

შესავალი	2
1. რეალური სექტორი	3
1.1 მთლიანი შიდა პროდუქტი დარგების და დანახარჯების მიხედვით.....	4
1.2 კოთხეწიური მთლიანი შიდა პროდუქტი და მთლიანი ფაქტორული პროდუქტიულობა	6
2. საგარეო სექტორი	10
2.1 მიმდინარე ანგარიშის ბალანსის დინამიკა.....	11
2.2 საგარეო ვაჭრობის დინამიკა (არადეკლარირებული ვაჭრობის გარეშე)	15
2.2.1 ფულადი გზავნილები	23
2.2.2 საერთაშორისო რეზერვები	24
2.3 პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები.....	24
3. ფისკალური სექტორი	28
3.1 საბიუჯეტო აგრეგატების მიმოხილვა	29
3.2 ფისკალური პოლიტიკის იმპულსი და ფისკალური სივრცე.....	31
4. მონეტარული სექტორი	34
4.1 ინფლაციის მიმოხილვა.....	35
4.2 საბანკო დეპოზიტები და სესხები	37
4.2.1 დეპოზიტები	37
4.2.2 სესხები.....	39
4.3 მონეტარული ბანაკვითების მიმოხილვა	40
4.4 დეპოზიტური კორკორაციების მიმოხილვა.....	42
4.5 მონეტარული აგრეგატებისა და გაცვლითი კურსის მიმოხილვა	43

შესავალი

პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის მანდატის შესაბამისად, მაკროეკონომიკური გარემოს მიმოხილვა მიზნად ისახავს წარმოადგინოს ეკონომიკის სექტორების (რეალური, საგარეო, ფისკალური და მონეტარული) ქრილში ძირითადი ინდიკატორების მიმოხილვა და ანალიზი, ასევე შეაფასოს მაკროეკონომიკურ ინდიკატორებს შორის კავშირები საანგარიშო პერიოდში.

1. რეალური სექტორი

ძირითადი ინდიკატორების დინამიკა:

- მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ) რეალურმა ზრდამ 2022 წელს 10.1% შეადგინა, ხოლო მშპ-მ ნომინალურ გამოსახულებაში - 71 754 მლნ ლარი. 2021 წელთან შედარებით, მშპ ერთ სულზე 3 273 ლარით გაიზარდა და ნომინალურ გამოსახულებაში 19 453 ლარს გაუტოლდა (6 672 აშშ დოლარი).

განმარტება: მთლიანი შიდა პროდუქტი (მშპ) წარმოადგენს დროის მოცემულ პერიოდში ქვეყნის შიგნით წარმოებული საბოლოო საქონლისა და მომსახურების ჯამურ ღირებულებას. მშპ ეკონომიკის ყველა სექტორის დამატებული ღირებულების ჯამია, რომელიც, თავის მხრივ, მთლიან გამოშვებასა და შუალედურ მოხმარებას შორის სხვაობას უდრის. ნომინალური მშპ გამოშვებას მიმდინარე ფასებში აფასებს, ხოლო რეალური - მუდმივ ფასებში. მშპ-ის შეფარდება მოსახლეობის რაოდენობასთან ქვეყნის განვითარების დონის შესაფასებლად ფართოდ გავრცელებული საზომია.

- 2022 წლის ეკონომიკური ზრდის შედეგად რეალური მშპ მნიშვნელოვნად გაიზარდა პოტენციურ დონესთან შედარებით და მშპ-ის დადებითი გაპი დაფიქსირდა. კერძოდ, 2022 წელს ეკონომიკის აქტივობა 1.2%-ით აღემატებოდა მის პოტენციურ დონეს.

განმარტება: პოტენციური მშპ წარმოადგენს რესურსების ნორმალური ინტენსივობით გამოყენების და, შესაბამისად, ინფლაციის სტაბილური დონის შესაბამის გამოშვებას. მშპ-ის გაპი ასახავს ფაქტობრივი მშპ-ის პოტენციური დონიდან გადახრის დონეს, რაც ინფლაციური ან დეფლაციური წნეხის შესახებ იძლევა ინფორმაციას. დროის ნებისმიერ მომენტში ფაქტობრივი მშპ, შესაძლოა, პოტენციურისგან განსხვავებული იყოს, რაც ეკონომიკური ციკლებითაა გამოწვეული.

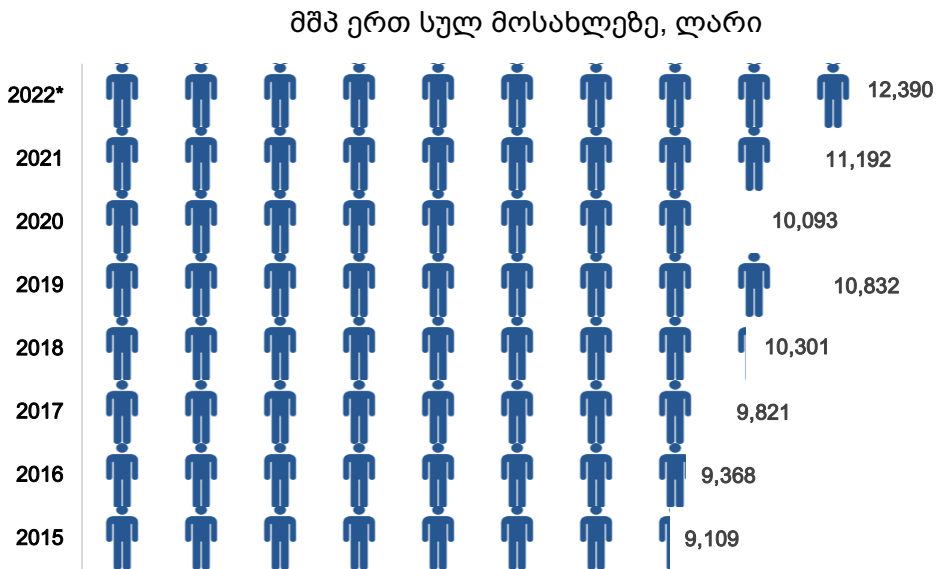
- 2022 წელს წამყვანი როლი ეკონომიკურ აქტივობაში მთლიან ფაქტორულ პროდუქტიულობას ჰქონდა.

განმარტება: მთლიანი ფაქტორული პროდუქტიულობა ასახავს გამოშვებაზე იმ არადაკვირვებადი ფაქტორის გავლენას, რომელიც არ არის დაკავშირებული წარმოების ფაქტორებთან: შრომასა და კაპიტალთან. მთლიანი ფაქტორული პროდუქტიულობის (TFP) კონცეფცია მოიცავს ტექნოლოგიურ პროგრესს, ინსტიტუციურ ჩარჩოს და სტრუქტურულ ცვლილებებს.

1.1 მთლიანი შიდა პროდუქტი ღარგების და დანახარჯების მიხედვით

2022 წელს, წინა წელთან შედარებით, წინასწარი მონაცემების თანახმად, საქართველოს მშპ-ის რეალურმა ზრდამ 10.1% შეადგინა, რაც 4.1 პროცენტული პუნქტით (პპ) აღემატება მთავრობის მიერ 2021 წლის დეკემბერში გაკეთებულ პროგნოზს (6.0%), ხოლო 4.5 პპ-ით აღემატება პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის მიერ გაკეთებულ პროგნოზს (5.6%). ამავე პერიოდში ნომინალურმა მთლიანმა შიდა პროდუქტმა 11,750.9 მილიონი ლარით (19.6%-ით) მოიმატა და 71,754.2 მილიონი ლარით განისაზღვრა.

მოსახლეობის ერთ სულზე გაანგარიშებულმა მთლიანმა შიდა პროდუქტმა 2022 წელს 19,453 ლარს (6,672 აშშ დოლარს) მიაღწია, ანუ 3,273 ლარით (1,649 აშშ დოლარით) მეტს წინა წელთან მიმართებით.

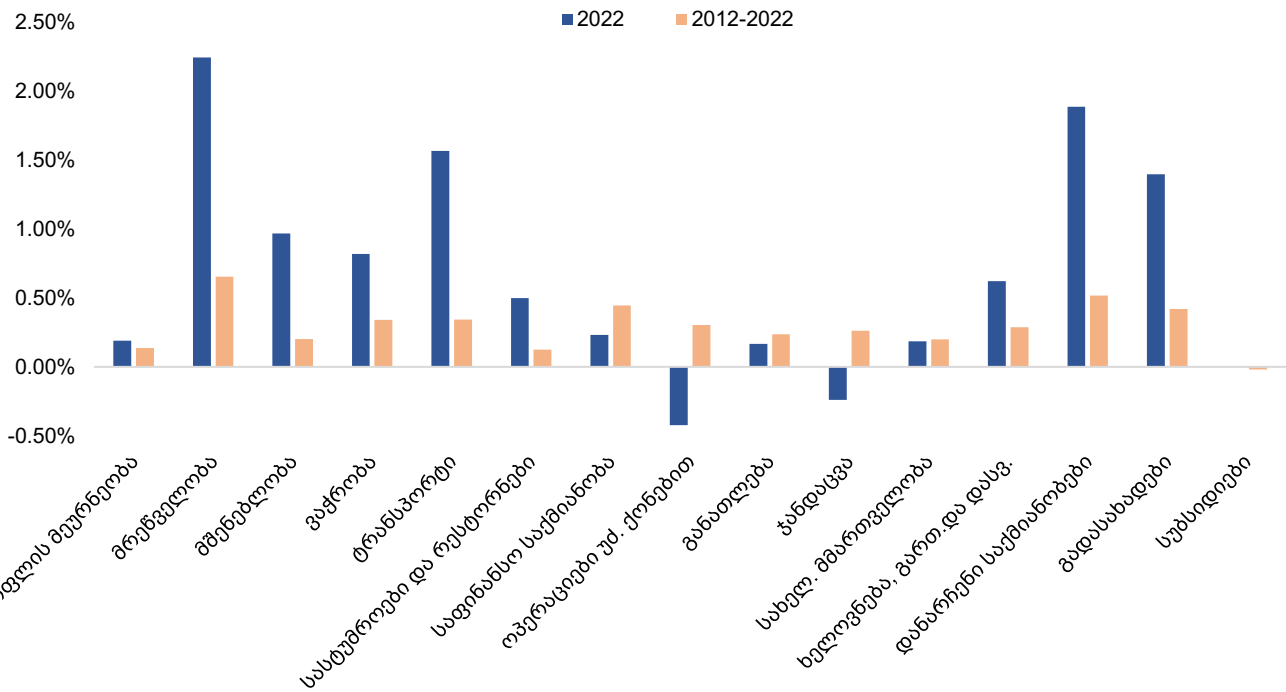

დიაგრამა 1: მშპ ერთ სულ მოსახლეზე, ლარი. წყარო: საქსტატი.

ცალკეული კვარტალების მიხედვით, 2022 წლის პირველ კვარტალში, წინა წლის შესაბამის პერიოდთან მიმართებით, ქვეყნის ეკონომიკა ზრდის ტენდენციით ხასიათდებოდა და მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალურმა ზრდამ 15.0% შეადგინა. ეკონომიკური ზრდა დაფიქსირდა მეორე კვარტლიდანაც და რეალური მშპ-ის ზრდის ტემპმა მეორე კვარტალში 7.2%, ხოლო მესამე და მეოთხე კვარტლებში შესაბამისად 9.8% და 9.7% შეადგინა. როგორც ჩანს, საქართველოში 2021 წლის II კვარტლიდან დაფიქსირებული მაღალი ეკონომიკური აქტივობა გაგრძელდა 2022 წელსაც, რაც გამოწვეული იყო როგორც მოთხოვნის, ისე მიწოდების ზრდით, აგრეთვე, მნიშვნელოვნად გამოცოცხლებული საგარეო ვაჭრობის ტემპით.

2022 წლის ბიუჯეტი დაიგეგმა 2021 წლის ბოლოსათვის არსებული მაკროეკონომიკური და ფისკალური პარამეტრების პროგნოზების გათვალისწინებით. აღნიშნული პროგნოზები, თავის მხრივ, ეყრდნობოდა COVID-19 პანდემიით გამოწვეული უარყოფითი შედეგებისა და პანდემიის შემდგომი ტალღების გავრცელების დაშვებებს, თუმცა აღნიშნული საპროგნოზო მაჩვენებლები შეიცვალა 2022 წლის პირველივე კვარტლიდან დაფიქსირებული ეკონომიკის მოსალოდნელზე მეტად ზრდის შემდეგ. შედეგად, 2022 წლის რეალური მშპ-ის ზრდის ტემპთან მიმართებაში პროგნოზები შეიცვალა და 2022 წლის დეკემბრის თვეში მთავრობის მიერ გაკეთებული პროგნოზით შეადგინა 10.0%, ხოლო საბიუჯეტო ოფისის პროგნოზით 9.8%.

მშპ-ის დარგობრივ ქრილში ანალიზიდან ვლინდება, რომ ეკონომიკის ზრდაზე, ჯანდაცვისა და უძრავი ქონების ოპერაციების გარდა, ყველა დარგმა დადებითი გავლენა იქონია. განსაკუთრებით აღსანიშნავია მრეწველობის (2.24 პპ), ტრანსპორტის (1.56 პპ), გადასახადების (1.40 პპ), მშენებლობის (0.97 პპ), ვაჭრობის (0.82 პპ), ხელოვნება, გართობა და დასვენების (0.62 პპ), სასტუმროების და რესტორნების (0.50 პპ) წვლილი. ასევე, საინტერესოა მშპ-ის დარგობრივი სტრუქტურის ანალიზი 2012-2022 წლებში. აღნიშნულ პერიოდში ეკონომიკური ზრდის მთავარი წარმმართველი დარგები იყო მრეწველობა, საფინანსო საქმიანობა, გადასახადები, ვაჭრობა და ტრანსპორტი.

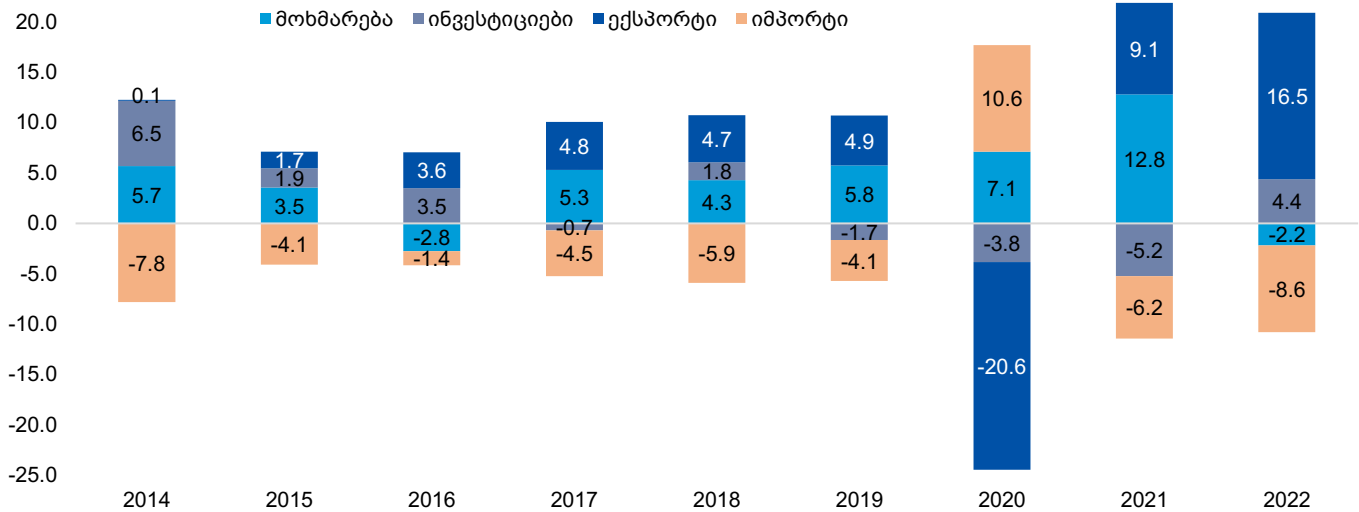

დიაგრამა 2: დარგების წვლილი მშპ-ის ზრდაში. წყარო: საქსტატი. საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშება

რაც შეეხება მშპ-ის ანალიზს დანახარტების მიხედვით, 2022 წლის წინასწარ მონაცემებზე დაყრდნობით, საბიუჯეტო ოფისის შეფასებით, რეალური მშპ-ის 10.1%-იან ზრდაში წმინდა მოხმარების უარყოფითი წვლილი 2.2 პპ-ს აღწევს, ინვესტიციებმა დადებითი 4.4 პპ-იანი წვლილი შეიტანეს, ხოლო წმინდა ექსპორტის დადებითმა წვლილმა 7.9 პპ შეადგინა. აღსანიშნავია, რომ 2021 წელთან შედარებით გამოცოცხლებული ეკონომიკური აქტივობების ფონზე, 2022 წელს მნიშვნელოვნად გაიზარდა საგარეო ვაჭრობის მაჩვენებლებიც, მათ შორის, დადებითი ტენდენცია შეინიშნებოდა მომსახურების ექსპორტში ტურისტული აქტივობის ზრდიდან გამომდინარე. 2022 წელს დაფიქსირდა მომსახურების ექსპორტის 85.7% ზრდა, მთლიანობაში კი ექსპორტი 38.2%-ით გაიზარდა, მაშინ როდესაც 2015-2019 წლებში ამავე კომპონენტის საშუალო ზრდის ტემპი 8.9%-ს შეადგენდა, 2020 წელს დაფიქსირდა მნიშვნელოვანი 37.6%-იანი კლება, ხოლო 2021 წელს 24.4%-იანი ზრდა. მნიშვნელოვნად (14.4%-ით) გაიზარდა ასევე საქონლისა და მომსახურების იმპორტი (11.0%-იანი ზრდა 2021 წელს). 2022 წელს მოხმარების 2.2%-იანი კლება დაფიქსირდა, ხოლო რეალური ინვესტიციების ზრდამ 23.2% შეადგინა (21.9%-იანი კლება 2021 წელს).

დანახარტების მიხედვით მშპ-ის დინამიკის ანალიზიდან ირკვევა, რომ 2014-2019 წლებში ძირითადად მოხმარების, ინვესტიციებისა და ექსპორტის კომპონენტებს მშპ-ის რეალურ ზრდაში

დადებითი წვლილი შეჰქონდა, ხოლო იმპორტს - უარყოფითი. თუმცა არსებობდა გამონაკლისი წლებიც, როდესაც აღნიშნული სტრუქტურიდან ერთი ან ორი კომპონენტი ავლენდა განსხვავებულ დინამიკას. კორონავირუსის პანდემიიდან გამომდინარე, განსხვავებული დინამიკა შეინიშნებოდა 2020 წელს, როდესაც ზრდაში დადებითი წვლილი მოხმარებასთან ერთად იმპორტმა შეიტანა, ხოლო ინვესტიციებმა და ექსპორტმა - უარყოფითი. 2021 წელს ზრდაში დადებითი წვლილი მოხმარებამ და ექსპორტმა შეიტანა, ხოლო ინვესტიციები და იმპორტი უარყოფითი წვლილით გამოირჩა. **რაც შეეხება 2022 წელს, აღნიშნული წლის ეკონომიკურ ზრდაში დადებითი წვლილი შეიტანა ინვესტიციებმა და ექსპორტმა, ხოლო უარყოფითი წვლილი - მოხმარებამ და იმპორტმა.**

დიაგრამა 3: მშპ-ს ზრდა დანახარჯების მიხედვით. წყარო: საქსტატი, საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშება

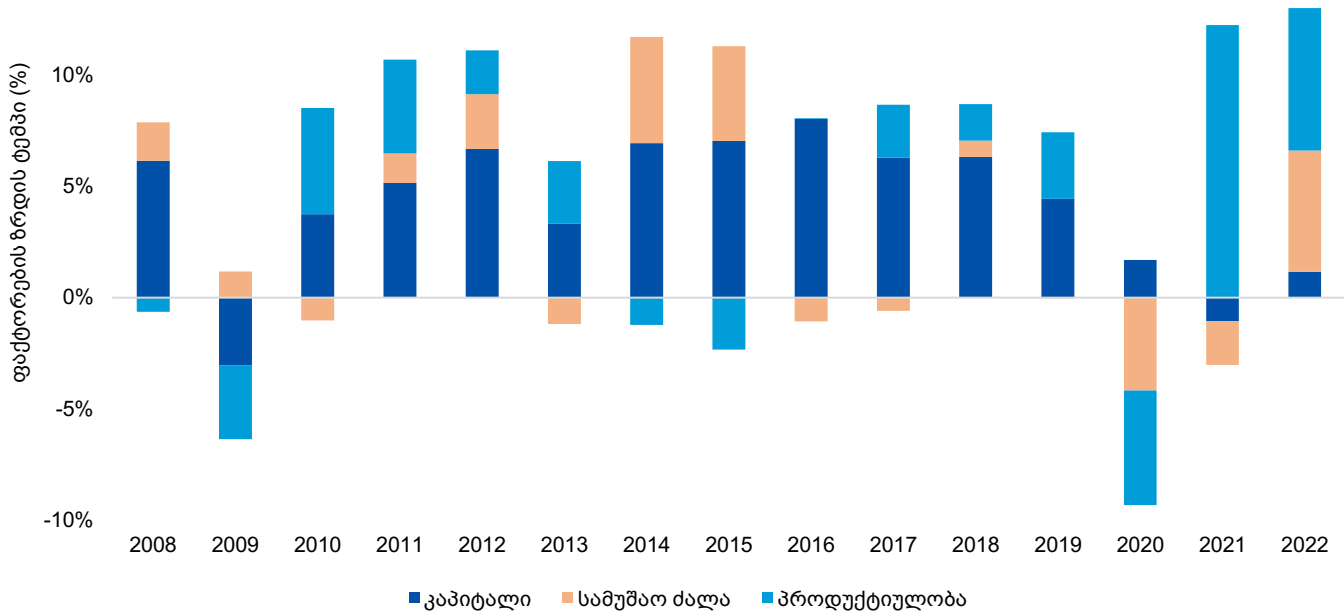
1.2 კოტენციური მთლიანი შიდა პროდუქტი და მთლიანი ფაქტორული პროდუქტიულობა

მშპ-ის ფორმირება ძირითადად ხდება წარმოების ფაქტორების: სამუშაო ძალის და კაპიტალის გამოყენებით. ასევე, მხედველობაში მისაღებია ზემოაღნიშნული წარმოების ფაქტორების პროდუქტიულობა/მწარმოებლურობა, ე.წ. მთლიანი ფაქტორული პროდუქტიულობა, რომლის შეფასებაც ყველაზე მეტ სირთულეს წარმოადგენს, რადგან იგი დაუკვირვებადი ფაქტორია და უამრავ კომპონენტს მოიცავს. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, **რეალური სექტორის შესახებ სრული სურათის მისაღებად მნიშვნელოვანია მთლიანი შიდა პროდუქტის კომპონენტების ანალიზი წარმოების ფუნქციაზე დაყრდნობით.**

საბიუჯეტო ოფისი აღნიშნული ანალიზისათვის იყენებს ე.წ. კობ-დუგლასის წარმოების ფუნქციას¹. კაპიტალის და სამუშაო ძალის ელასტიკურობის შეფასების შემდეგ, გაანგარიშებულ იქნა მთლიანი ფაქტორული პროდუქტიულობის ზრდის ტემპი, როგორც ნაშთი კობ-დუგლასის წარმოების ფუნქციიდან. მთლიანი ფაქტორული პროდუქტიულობის დინამიკა, კაპიტალის და

¹ იხილეთ საბიუჯეტო ოფისის 2015 წლის მაკროეკონომიკური გარემოს წლიური მიმოხილვა

სამუშაო ძალის ზრდის მაჩვენებლებთან ერთად, ნაჩვენებია დიაგრამა 4-ზე. როგორც დიაგრამაზეა წარმოდგენილი, **2022 წელს წამყვანი როლი ეკონომიკურ აქტივობაში მთლიან ფაქტორულ პროდუქტიულობას და სამუშაო ძალას ჰქონდა. 2022 წელს პროდუქტიულობამ მნიშვნელოვანი დადებითი წვლილი შეიტანა ეკონომიკურ აქტივობაში, თუმცა აღნიშნული წვლილი შემცირებულია 2021 წელთან შედარებით, ვინაიდან სამუშაო ძალის მნიშვნელოვანი დადებითი წვლილიც დაფიქსირდა. 2022 წელს გაიზარდა ინვესტიციები, რამაც გაზარდა მთლიანი კაპიტალის მოცულობაც.**

დიაგრამა 4: მშპ-ის ანალიზი წარმოების ფუნქციით. წყარო: საქსტატი და საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშება

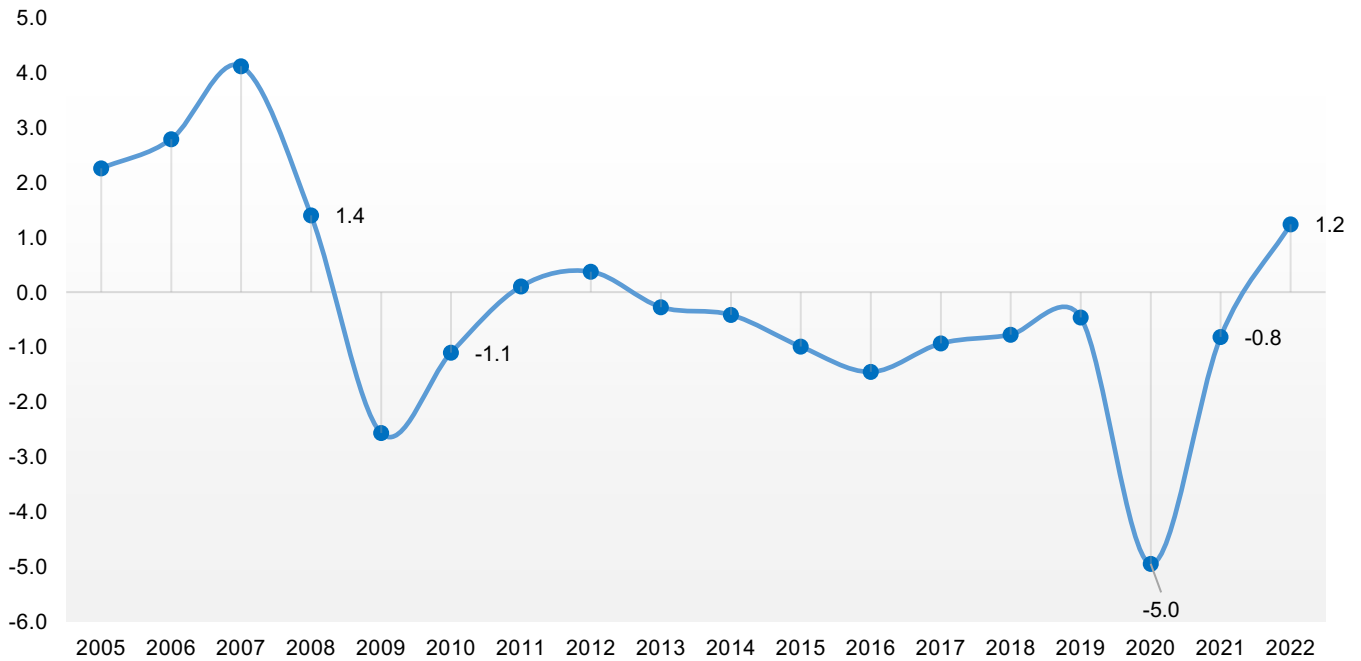
საინტერესოა მთლიანი ფაქტორული პროდუქტიულობის დინამიკის კავშირი ეკონომიკურ აქტივობასთან, რომლის შესაფასებლადაც მნიშვნელოვანია გავანალიზოთ, რამდენად შეესაბამება მიმდინარე ეკონომიკური ზრდა იმ პოტენციალს, რომელიც ქვეყანას თავისი რესურსების ოპტიმალური ათვისებისა და გამოყენების პირობებში ექნებოდა. ყველაზე მართებულია, გაანგარიშდეს ე.წ. პოტენციური მშპ და შედარდეს ფაქტობრივ მდგომარეობას. აღნიშნული სხვაობა რეალურ და პოტენციურ მშპ-ის შორის იქნება ე.წ. მშპ-ის გაპი².

თუ ფაქტობრივი მშპ აღემატება მის პოტენციურ დონეს, მაშინ სახეზე გვაქვს მშპ-ის დადებითი გაპი (ინფლაციური გაპი), ხოლო თუ ფაქტობრივი მშპ პოტენციურს ჩამორჩება, მაშინ ქვეყანაში მშპ-ის უარყოფითი გაპია, რასაც ხშირად რეცესიულ გაპსაც უწოდებენ. მშპ-ის პოტენციური დონის შეფასებისათვის ხშირად გამოიყენება როგორც სტატისტიკური მეთოდები (ჰოდრიკ-პრესკოტის, ბენდ-პასის ფილტრები), ისე - ეკონომიკურ თეორიაზე დაფუძნებული სხვადასხვა შეფასება (მაგ., კალმანის ფილტრი).

პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის მიერ პოტენციური მშპ-ის შესაფასებლად გამოიყენება ე.წ. კალმანის ფილტრი, რომელიც ემყარება კვარტალურ მონაცემებს და ერთმანეთთან აკავშირებს ეკონომიკურ აქტივობასა და ფასების დონის ცვლილებას. აღნიშნული შეფასების საფუძველზე შესწავლილი მშპ-ის გაპის მაჩვენებელი გამოსახულია დიაგრამა 5-ზე. როგორც დიაგრამაზე ჩანს, 2016 წლიდან უარყოფითი მშპ-ის გაპი არსებითი გაუმჯობესების ტენდენციას ავლენს,

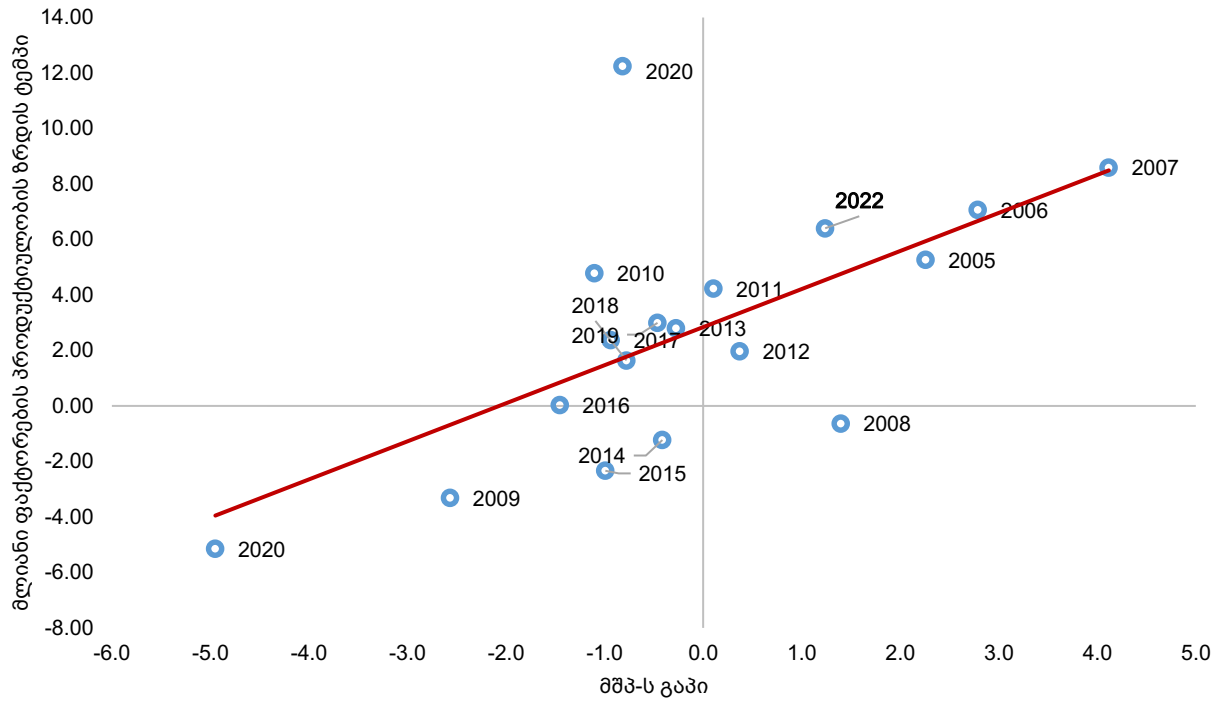
² დამატებით, მშპ-ს გაპის შესახებ იხ. <http://pbo.parliament.ge/media/k2/attachments/KP0215.pdf>

მაგრამ 2020 წელს COVID-19-ით გამოწვეულმა პრობლემებმა უარყოფითად იმოქმედა მშპ-ის გაზრდას და იგი მნიშვნელოვნად გაიზარდა. 2020 წელს ეკონომიკის აქტივობა 5.0%-ით ჩამორჩება მის პოტენციურ დონეს. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ 2021 წლის ეკონომიკური ზრდის შედეგად მშპ-ის პოტენციური დონიდან გადახრა მნიშვნელოვნად შემცირდა და მშპ-ის გაპი ზრდის მნიშვნელოვან ტემპს ავლენდა. კერძოდ, 2021 წელს ეკონომიკის აქტივობა 0.8%-ით ჩამორჩებოდა მის პოტენციურ დონეს. რაც შეეხება 2022 წელს, ქვეყანაში დაფიქსირდა ეკონომიკური აქტივობის მნიშვნელოვანი ზრდა, რამაც ეკონომიკა მის პოტენციურ დონეზე 1.2%-ით მეტად გაზარდა.

დიაგრამა 5: მშპ-ის გაპი. წყარო: საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშება

აქვე აღსანიშნავია, რომ მშპ-ის პოტენციური დონიდან გადახრასა და მთლიანი ფაქტორების პროდუქტიულობის ტემპს შორის მნიშვნელოვანი დადებითი კორელაცია იკვეთება: იმ წლებში, როდესაც ქვეყანაში მთლიანი ფაქტორების პროდუქტიულობა იზრდებოდა, რეალური მშპ ან მის პოტენციურ დონესთან ახლოს, ან მასზე მეტი იყო, პროდუქტიულობის ტემპის შემცირება კი უარყოფითი გაპის პერიოდებს ემთხვევა. აღნიშნული ტრენდი შენარჩუნდა 2022 წელსაც, როდესაც ფაქტორების პროდუქტიულობის ზრდის პარალელურად მშპ-ის დადებითი გაპი დაფიქსირდა.

დიაგრამა 6: მშპ-ის გაპი და მთლიანი ფაქტორების პროდუქტიულობა. წყარო: საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშება

2. საგარეო სექტორი

ძირითადი ინდიკატორების დინამიკა:

- **საგადასახდელო ბალანსის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტმა მშპ-ის მიმართ 4.1% შეადგინა, რაც 6.3 პპ-ით ნაკლებია წინა წელთან შედარებით.** აღნიშნული ძირითადად უკავშირდება იმ ფაქტს, რომ საანგარიშო პერიოდში მომსახურების სავაჭრო ბალანსი გაუმჯობესდა. ასევე, აღსანიშნავია საქონლის სავაჭრო ბალანსის და შემოსავლების ბალანსის უარყოფითი და ტრანსფერების მნიშვნელოვანი დადებითი ეფექტები დეფიციტის მაჩვენებელზე.

განმარტება: საგადასახდელო ბალანსი წარმოადგენს კალენდარული წლის განმავლობაში ქვეყნის რეზიდენტებსა და არარეზიდენტებს შორის საქონელთან, მომსახურებასთან და აქტივებთან დაკავშირებული ოპერაციების ჩანაწერს. მიმდინარე ანგარიშში საგადასახდელო ბალანსის ერთ-ერთი კომპონენტია, კაპიტალისა და ფინანსურ ანგარიშებთან ერთად. მიმდინარე ანგარიშში მოიცავს საქონლისა და მომსახურების ექსპორტთან და იმპორტთან, ასევე რეზიდენტებსა და არარეზიდენტებს შორის შემოსავლების ნაკადებთან დაკავშირებულ ტრანზაქციებს.

- **უარყოფითი მიმდინარე ანგარიშის დაფინანსების ძირითად წყაროს პირდაპირი ინვესტიციების (1,652.0 მლნ აშშ დოლარი) და სხვა ინვესტიციების (1,649.3 მლნ აშშ დოლარი) მუხლი წარმოადგენს.**

განმარტება: სხვა ინვესტიციების მუხლი წარმოადგენს ფინანსური ანგარიშის ნარჩენობით წევრს და მოიცავს ყველა იმ ფინანსურ ტრანზაქციას, რომელიც არ განიხილება პირდაპირ ინვესტიციად, პორტფელურ ინვესტიციად ან სარეზერვო აქტივად.

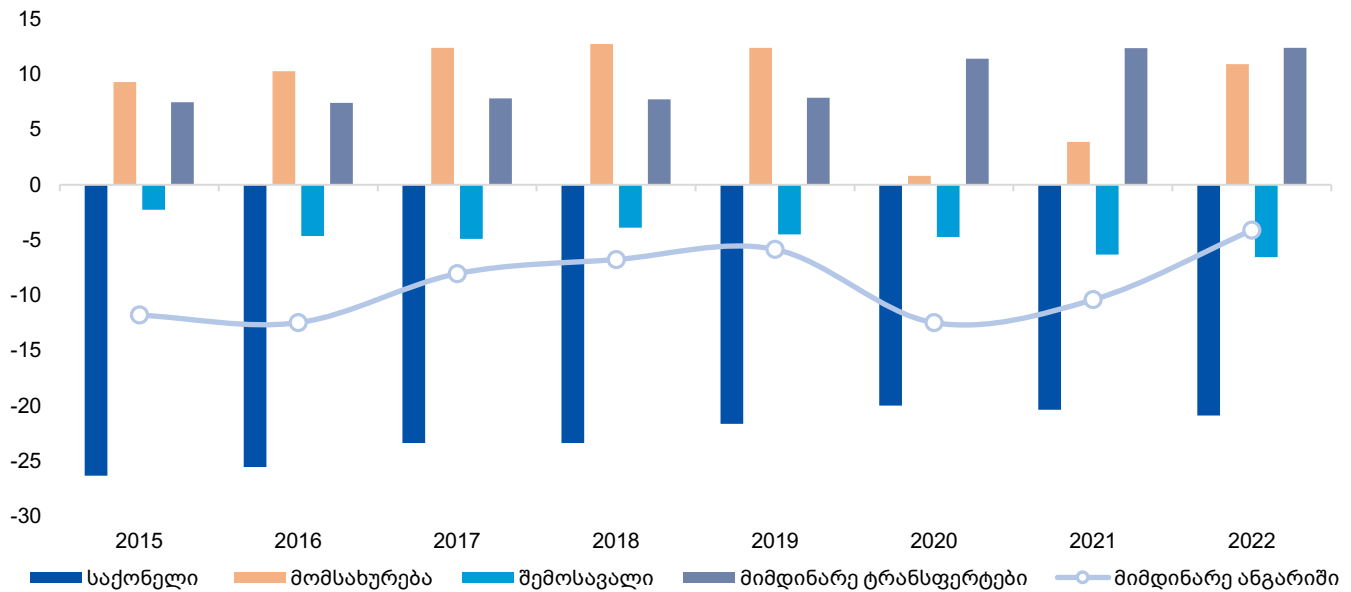
2.1 მიმდინარე ანგარიშის ბალანსის დინამიკა

2022 წელს ნომინალურ გამოსახულებაში მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის მოცულობა 2021 წელთან შედარებით 47.8%-ით შემცირდა და 1,012.2 მლნ აშშ დოლარს გაუტოლდა. მიმდინარე ანგარიშის უარყოფითი ბალანსის აღნიშნული კლება დაკავშირებულია მისი შემადგენელი კომპონენტების დინამიკასთან:

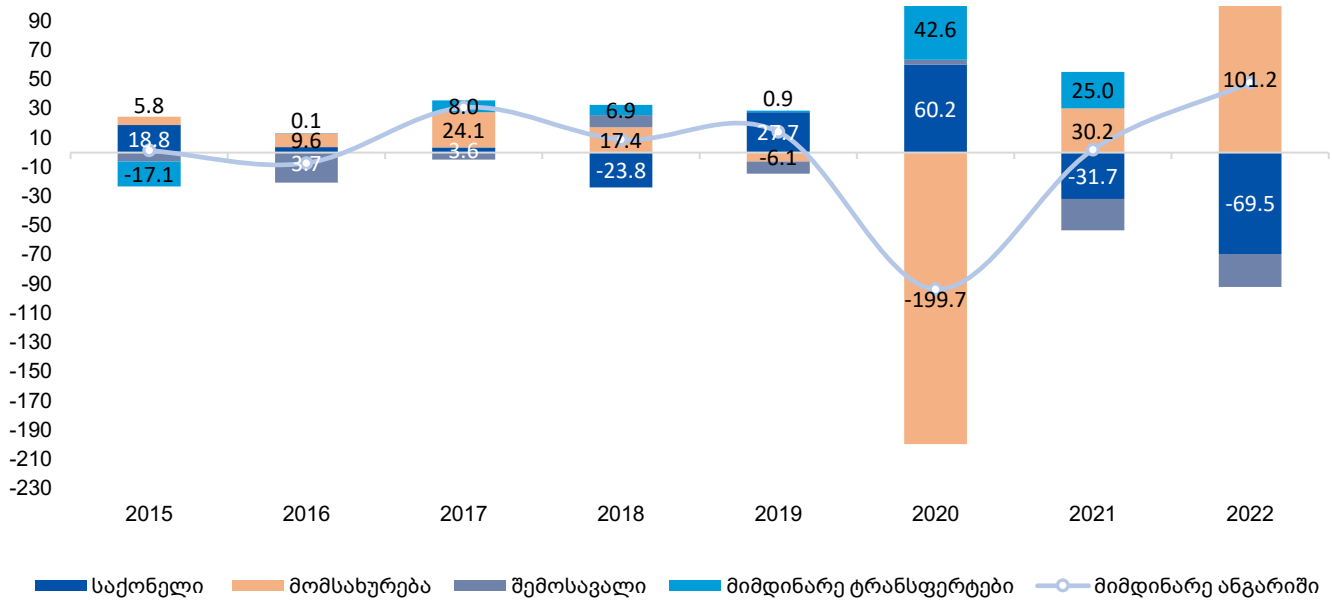
- 2022 წელს გასულ წელთან შედარებით, გაიზარდა როგორც საქონლის უარყოფითი სავაჭრო სალდო, ისე მომსახურების დადებითი სავაჭრო სალდო. ჯამურად, 2022 წელს მთლიანი უარყოფითი სავაჭრო სალდო გაუმჯობესდა. წინა წელთან შედარებით დადებითი ტენდენციით ხასიათდება ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლები, რაც დადებითად აისახა მომსახურების ექსპორტის ზრდაზე და შესაბამისად, მომსახურების სავაჭრო სალდოზე. აღნიშნული, ძირითადად, გამოიხატა მომსახურების ექსპორტის 122.5%-ით ზრდაში, ამასთანავე, მნიშვნელოვნად გაიზარდა მომსახურების იმპორტი 63.3%-ით, რაც შეეხება საქონლის სავაჭრო სალდოს - ექსპორტის 35.8%-იანი, ხოლო იმპორტის 35.7%-იანი ზრდა დაფიქსირდა.
- 2022 წელს განსაკუთრებული როლი ითამაშა მომსახურების სავაჭრო სალდოს გაუმჯობესებამ (ძირითადად ექსპორტის ზრდის გამო), რომელიც მშპ-თან მიმართებით 7.0 პპ-ით გაუმჯობესდა და 10.9%-ს გაუტოლდა.
- მომსახურებით ვაჭრობიდან, მნიშვნელოვანი დადებითი ბალანსით გამოირჩეოდა ტურისტული მომსახურება (3,111.2 მილიონი აშშ დოლარი), რომელიც წინა წელთან მიმართებით 2,051.0 მილიონი აშშ დოლარით (193.4 პროცენტით) გაიზარდა. საანალიზო პერიოდში, ასევე, დადებითი იყო კავშირგაბმულობის (46.5 მილიონი აშშ დოლარი), კომპიუტერული და საინფორმაციო (424.1 მილიონი აშშ დოლარი), სამთავრობო მომსახურების (34.2 მილიონი აშშ დოლარი), პირადი, კულტურული და გასართობი მომსახურების (27.0 მილიონი აშშ დოლარი), ფინანსური (2.2 მილიონი აშშ დოლარი) ბალანსები. მეორე მხრივ, უარყოფითი იყო სატრანსპორტო (692.5 მილიონი აშშ დოლარი), სამშენებლო (5.8 მილიონი აშშ დოლარი), სადაზღვევო (129.3 მილიონი აშშ დოლარი), როიალტი და სალიცენზიო გადასახადი (74.7 მილიონი აშშ დოლარი) და სხვა საქმიანი მომსახურების (53.5 მილიონი აშშ დოლარი) ბალანსები.
- აღსანიშნავია, რომ საქონლის უარყოფითი სალდო გაიზარდა, მიუხედავად იმისა, რომ 2022 წელს ექსპორტის ზრდამ (35.8%) გადააჭარბა იმპორტის ზრდას (35.7%).
- 2022 წელს მიმდინარე ანგარიშის უარყოფითი ბალანსის შემცირებაზე მნიშვნელოვანი დადებითი გავლენა მოახდინა მიმდინარე ტრანსფერტების მოცულობის ზრდამ. აღნიშნულ პერიოდში წმინდა მიმდინარე ტრანსფერტების მოცულობა 3,052.2 მილიონი აშშ დოლარით განისაზღვრა, რაც წინა წელთან შედარებით 748.5 მილიონი აშშ დოლარით (32.5%-ით) მეტია. მათ შორის, სამთავრობო სექტორის ტრანსფერტებმა 36.7 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა (წმინდა მიმდინარე ტრანსფერტების მთლიანი მოცულობის 1.2%), ხოლო სხვა სექტორის ტრანსფერტებმა - 3,015.5 მილიონი აშშ დოლარი (98.8%).
- ამავე პერიოდში 437.1 მლნ აშშ დოლარით გაიზარდა შემოსავლების მუხლის უარყოფითი სალდო (-1,613.2 მლნ აშშ დოლარი), რამაც 2022 წლის მიმდინარე ანგარიშის ბალანსზე გაუარესებების მიმართულებით იმოქმედა.

საქართველოს საგადამხდელი ბალანსი (მლნ აშშ დოლარი)	2021					2022				
	I კვ	II კვ	III კვ	IV კვ	სულ	I კვ	II კვ	III კვ	IV კვ	სულ
მიმდინარე ანგარიში	-439.9	-494.8	-412.1	-592.8	-1,939.6	-612.3	-250.1	390.2	-540.0	-1,012.2
ა. სავაჭრო ბალანსი	-806.0	-862.5	-1,017.1	-1,107.3	-3,793.0	-1,030.4	-1,104.8	-1,173.4	-1,831.8	-5,140.4
საქონლის ექსპორტი	1,081.0	1,384.2	1,445.7	1,659.2	5,570.0	1521.2	1818.7	2180.6	2043.8	7,564.2
საქონლის იმპორტი	-1,887.0	-2,246.7	-2,462.8	-2,766.5	-9,363.0	-2,551.6	-2,923.5	-3,354.0	-3,875.6	-12,704.7
ბ. მომსახურების ბალანსი	19.5	143.0	392.7	170.6	725.8	232.8	528.0	1,175.1	753.3	2,689.2
მომსახურების ექსპორტი	323.8	548.1	911.7	755.0	2,538.6	767.3	1,201.0	2,034.8	1,645.7	5,648.8
მომსახურების იმპორტი	-304.3	-405.1	-519.0	-584.4	-1,812.8	-534.6	-673.0	-859.6	-892.4	-2,959.6
გ. წმინდა ფაქტორული შემოსავალი	-150.9	-318.3	-369.4	-337.6	-1,176.1	-349.5	-397.9	-509.3	-356.5	-1,613.2
დ. წმინდა მიმდინარე ტრანსფერები	497.5	543.0	581.7	681.5	2,303.7	534.8	724.6	897.8	895.0	3,052.2
კაპიტალისა და ფინანსური ანგარიში	460.1	465.3	447.9	587.6	1,960.8	659.4	212.4	-371.6	497.2	997.4
კაპიტალის ანგარიში	4.5	4.3	6.6	23.4	38.9	3.5	13.7	7.4	18.7	43.3
ფინანსური ანგარიში	455.6	461.0	441.2	564.2	1,922.0	655.9	198.8	-379.0	478.5	954.1
აქედან:	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
პირდაპირი ინვესტიციები	51.1	236.3	291.7	340.7	919.8	458.5	293.8	681.2	218.6	1,652.0
საერთაშორისო რეზერვების ცვლილება	-238.7	188.9	-180.1	-222.7	-452.6	193.3	28.8	-499.4	-487.9	-765.3
წმინდა შეცდომები და გამოტოვებები	-20.1	29.5	-35.7	5.2	-21.2	-47.1	37.7	-18.6	42.8	14.8

ცხრილი 1: საქართველოს საგადამხდელი ბალანსი. წყარო: ეროვნული ბანკი.

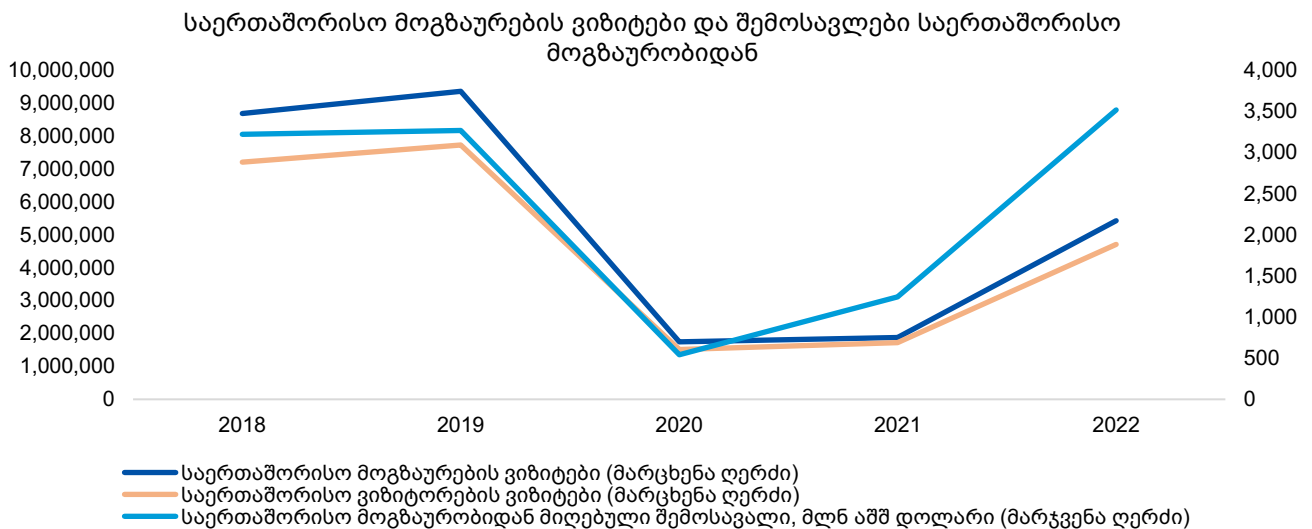
დიაგრამა 7: მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი და მისი შემადგენელი კომპონენტები, % მშპ-თან, 2015-2022 წწ. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 8: მიმდინარე ანგარიშის ბალანსის %-ული ზრდა და კომპონენტების წვლილები, 2015-2022 წწ. წყარო: ეროვნული ბანკი

მომსახურებით ვაჭრობის მაჩვენებლებიდან აღსანიშნავია აგრეთვე ის ფაქტიც, რომ **2022 წელს გაიზარდა როგორც საერთაშორისო მოგზაურების, ასევე საერთაშორისო ვიზიტორების ვიზიტები.** საერთაშორისო მოგზაურების ვიზიტების რაოდენობამ 5,426,903 შეადგინა, რაც 188.5%-ით მეტია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე. საერთაშორისო მოგზაურების ვიზიტები მოიცავს საერთაშორისო ვიზიტორების ვიზიტებსაც, რომელიც 2022 წელს 4,703,945 იყო (ზრდა წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან 173.3%).

2022 წელს შემოსავლებმა საერთაშორისო მოგზაურობიდან 3,516.6 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 182.5%-ით მეტია 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.

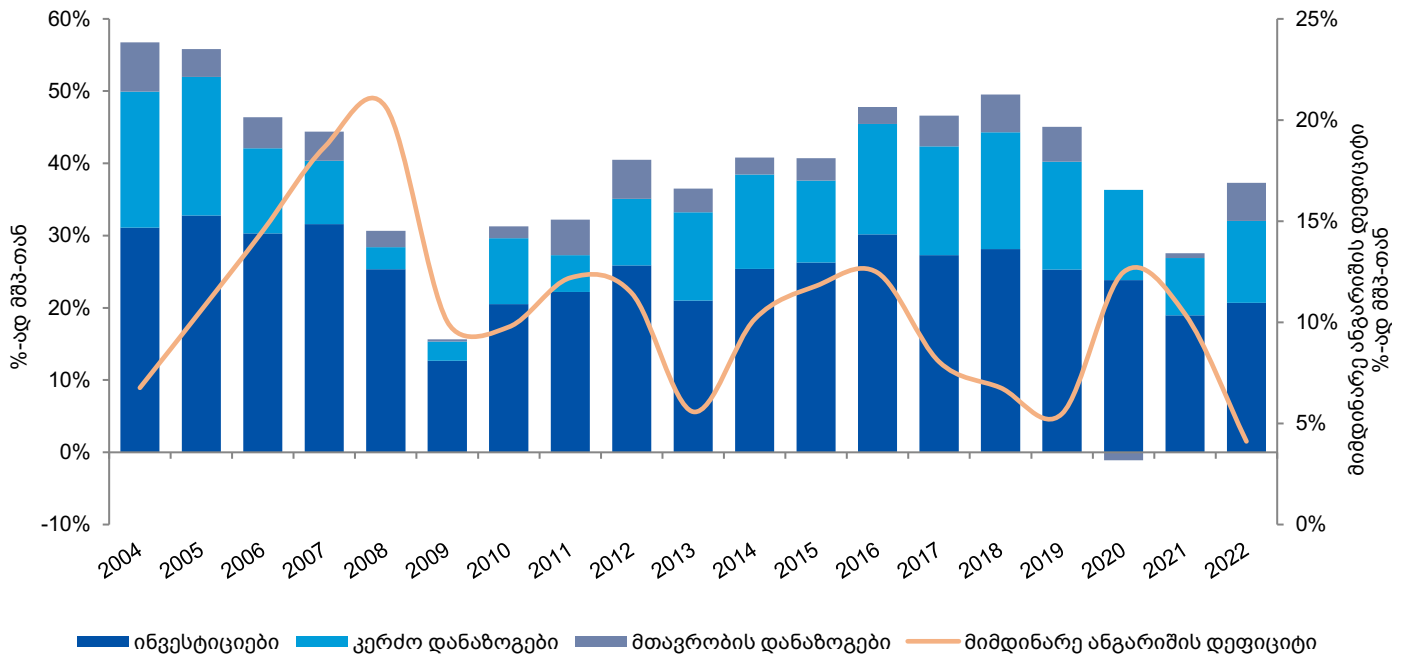

დიაგრამა 9: საერთაშორისო მოგზაურების ვიზიტები და შემოსავლები საერთაშორისო მოგზაურობიდან, წყარო: ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსების წყაროებთან მიმართებაში:

- უარყოფითი მიმდინარე ანგარიშის დაფინანსების ძირითად წყაროს პირდაპირი ინვესტიციების მუხლი წარმოადგენს, რომლის მოცულობაც 2022 წელს წინა წელთან შედარებით 732.1 მლნ აშშ დოლარით გაიზარდა და 1,652.0 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.
- აღსანიშნავია, რომ მიმდინარე ანგარიშის დაფინანსების წყაროებიდან პირდაპირი ინვესტიციებთან ერთად მნიშვნელოვანი დადებითი წვლილი სხვა ინვესტიციებმაც³ შეიტანა. იგი 115.8 მლნ აშშ დოლარით გაუარესდა და 1,649.3 მლნ აშშ დოლარის დონეზე დაფიქსირდა.
- აღსანიშნავია პორტფელის ინვესტიციების უარყოფითი წვლილი დაფინანსებაში, რომელიც 1,274.1 მლნ აშშ დოლარით გაიზარდა და -1,585.2 მლნ აშშ დოლარის დონეზე დაფიქსირდა.
- რაც შეეხება კაპიტალის ანგარიშს, უარყოფითი მიმდინარე ბალანსის დაფინანსებაში უმნიშვნელო დადებითი წვლილი შეიტანა კაპიტალის მუხლში აღრიცხულმა ოპერაციებმა, რომლებიც 2021 წელთან შედარებით 11.5%-ით (4.5 მლნ აშშ დოლარი) გაიზარდა და 43.3 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

მნიშვნელოვანია მიმდინარე ანგარიშის ბალანსის მოცულობის ანალიზი დანაზოგებთან და ინვესტიციებთან მიმართებაში. კერძოდ, მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი წარმოადგენს სხვაობას დანაზოგებისა და ინვესტიციების მოცულობებს შორის. იმ შემთხვევაში, როდესაც მთლიანი დანაზოგები (მთავრობის და კერძო დანაზოგების ჯამური მოცულობა) აჭარბებს ინვესტიციების მოცულობას, წარმოიქმნება მიმდინარე ანგარიშის დადებითი სალდო. ხოლო, როდესაც დანაზოგები მცირეა ინვესტიციებთან შედარებით, მიმდინარე ანგარიშის სალდო დეფიციტურია. თავის მხრივ, დანაზოგები განკარგვადი შემოსავლისა და მოხმარების სხვაობას უტოლდება. შესაბამისად, დაბალი განკარგვადი შემოსავლის პირობებში დანაზოგების მოცულობა მცირეა. ასეთ დროს ინვესტიციების დაფინანსების წყაროს უცხოური სახსრები წარმოადგენს.

³ პირდაპირია ინვესტორი, რომელიც ფლობს საწარმოს აქციების არანაკლებ 10 პროცენტს ან ასეთი მონაწილეობის ექვივალენტს.

დიაგრამა 10: დანაზოგები-ინვესტიციები % მშპ-თან, 2004-2022 წწ. წყარო: საქსტატი, ეროვნული ბანკი, საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშებები

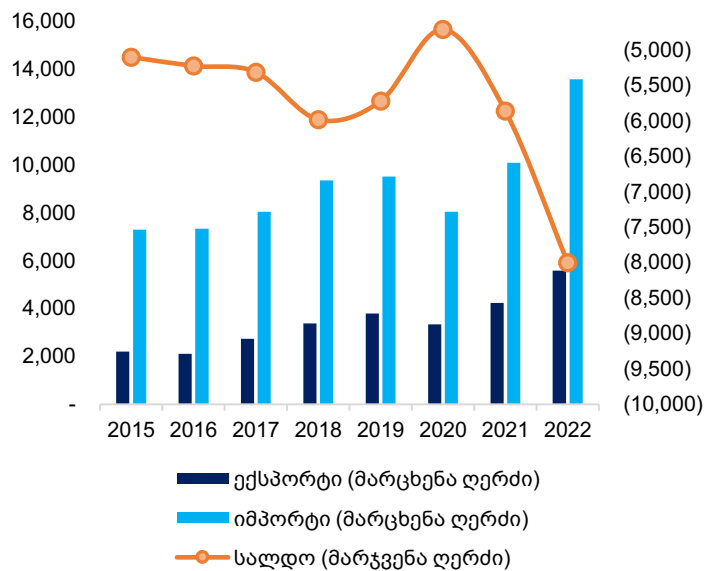
საქართველოსათვის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტური ბალანსი გამოწვეულია დანაზოგების მცირე მოცულობით. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ 2016 წლიდან მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი კლების ტენდენციას ავლენდა, რაც ძირითადად მთლიანი დანაზოგების მოცულობის ზრდას უკავშირდებოდა.

2022 წელს გაიზარდა მთლიანი ინვესტიციების მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 19.0%-დან 20.7%-მდე. ბოლო წლების განმავლობაში ინვესტიციების მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი მსგავს დინამიკას ინარჩუნებდა და დაახლოებით 26%-ის ფარგლებში ფიქსირდებოდა. 2022 წელს მთავრობის დანაზოგები დადებითია და მშპ-ს 0.6%-დან 5.2%-მდე, ხოლო კერძო დანაზოგები 7.9%-დან 11.3%-მდე გაიზარდა. აქედან გამომდინარე, დანაზოგებისა და ინვესტიციების ზრდამ სხვადასხვა მიმართულებით იმოქმედეს საგარეო ინდიკატორებზე, რაც ჯამურად მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის კლებაში გამოიხატა.

2.2 საგარეო ვაჭრობის დინამიკა (არადეკლარირებული ვაჭრობის გარეშე)

2022 წელს:

- საქონლით საგარეო სავაჭრო ბრუნვა (არადეკლარირებული ვაჭრობის გარეშე), წინა წელთან შედარებით, 33.7%-ით გაიზარდა და 19,184.5 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. მათ შორის, ექსპორტი 31.8%-ით გაიზარდა, ხოლო იმპორტი 34.5%-ით. ექსპორტით იმპორტის დაფარვის კოეფიციენტი კი შესაბამისად გაიზარდა და 41.1%-ით განისაზღვრა.
- საგარეო სავაჭრო დეფიციტი წინა წელთან შედარებით 36.5%-ით გაიზარდა და 7,998.9 მლნ დოლარი შეადგინა, ხოლო მისი თანაფარდობის მაჩვენებელი საგარეო საქონელბრუნვის მიმართ 41.7%-ს გაუტოლდა (2021 წელს აღნიშნული მაჩვენებელი 40.9%-ს შეადგენდა).

დიაგრამა 11: ექსპორტ-იმპორტის მოცულობა, მლნ აშშ დოლარი, 2015-2022 წწ. წყარო: საქსტატი.

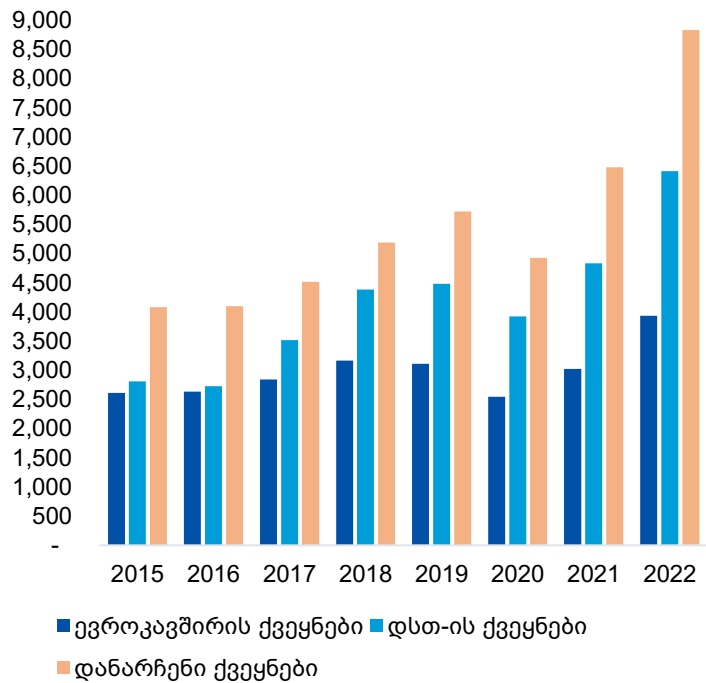
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ექსპორტი	2,910	2,861	2,204	2,117	2,746	3,379.7	3,798	3,343	4,242	5,593
იმპორტი	8,023	8,602	7,304	7,342	8,057	9,362	9,519	8,053	10,104	13,592
საგარეო სავაჭრო ბრუნვა	10,933	11,463	9,508	9,459	10,803	12,742	13,318	11,396	14,346	19,185
საღდო	-5,112	-5,741	-5,100	-5,225	-5,311	-5,982	-5,721	-4,709	-5,862	-7,999
ექსპორტის წილი ბრუნვის მოცულობაში %	26.6%	25.0%	23.2%	22.4%	25.4%	26.5%	28.5%	29.3%	29.6%	29.2%

ექსპორტის იმპორტის დაფარვის კოეფიციენტი %	36.3%	33.3%	30.2%	28.8%	34.1%	36.1%	39.9%	41.5%	42.0%	41.1%
---	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ცხრილი 2: საქართველოს საგარეო ვაჭრობის განმაზოგადებელი მაჩვენებლები 2013-2022 წლებში (მლნ აშშ დოლარი). წყარო: საქსტატი.

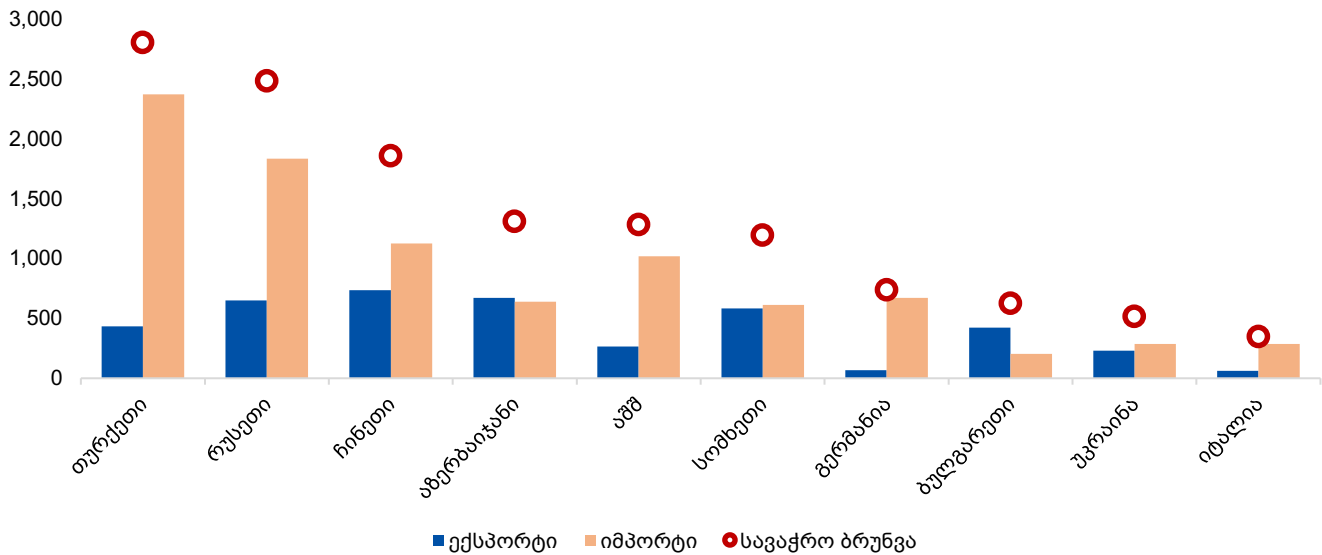
რეგიონულ ქრისტილში საგარეო სავაჭრო ბრუნვა შემდეგ ტენდენციას ავლენს:

2022 წელს საგარეო სავაჭრო ბრუნვაში ევროკავშირის წილმა 20.5% შეადგინა, დსთ-ის ქვეყნების წილმა - 33.4%, ხოლო დანარჩენი ქვეყნების წილმა კი - 46.1%. საყურადღებოა, რომ ბოლო წლებში ევროკავშირის ქვეყნებთან სავაჭრო ბრუნვა მზარდი ტენდენციით ხასიათდებოდა, გარდა 2019-2020 წლებისა, თუმცა 30%-იანი ზრდა დაფიქსირდა 2022 წელს წინა წელთან შედარებით, რაც ევროკავშირში როგორც ექსპორტის (20.3%), ისე აღნიშნული ჯგუფიდან იმპორტის (33.0%) ზრდით იყო გამოწვეული. 2022 წელს მნიშვნელოვნად გაიზარდა ექსპორტი დსთ-ს ქვეყნებში 33.2%-ით, ხოლო იმპორტის 32.2%-იანი ზრდა დაფიქსირდა, საბოლოოდ კი დსთ-ს ქვეყნებთან სავაჭრო ბრუნვა 32.7%-ით გაიზარდა. 2022 წელს სავაჭრო ბრუნვა ასევე გაიზარდა დანარჩენ ქვეყნებთან (36.3%-ით), რაც ძირითადად ამ ქვეყნებიდან იმპორტის ზრდით იყო გამოწვეული (36.6%-ით). როგორც ვაჭრობის რეგიონული ანალიზიდან ჩანს, **2022 წელს იმპორტისა და ექსპორტის ზრდა დაფიქსირდა, როგორც ევროკავშირის, ასევე, დსთ-ს და დანარჩენი ქვეყნების ბაზრებიდან.**

დიაგრამა 12: სავაჭრო ბრუნვა რეგიონების მიხედვით, მლნ აშშ დოლარი, 2014-2021 წწ, წყარო: საქსტატი

2022 წელს საქართველოს ძირითად სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებს წარმოადგენდნენ: თურქეთი (2,810 მლნ აშშ დოლარი, მთლიანი საგარეო საქონელბრუნვის 14.6%), რუსეთი (2,487 მლნ აშშ დოლარი, 13.0%), ჩინეთი (1,863 მლნ აშშ დოლარი, 9.7%), აზერბაიჯანი (1,313 მლნ აშშ დოლარი, 6.8%) და აშშ (1,286 მლნ აშშ დოლარი, 6.7%). სავაჭრო ბრუნვის მთლიან მოცულობაში აღნიშნული 5 უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნის წილი 50.9%-ით განისაზღვრა, ხოლო 10 ძირითადი სავაჭრო პარტნიორის - 68.8%-ით.

დიაგრამა 13: ძირითადი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნები სავაჭრო ბრუნვის მიხედვით, 2022 წ. წყარო: საქსტატი

ექსპორტის მაჩვენებლებზე დაყრდნობით, 2022 წელს საქართველოს უმსხვილეს სავაჭრო პარტნიორებს წარმოადგენდნენ⁴:

- ჩინეთი (737 მლნ აშშ დოლარი, მთლიანი ექსპორტის 13.2%);
- აზერბაიჯანი (673 მლნ აშშ დოლარი, 12.0%);
- რუსეთი (652 მლნ აშშ დოლარი, 11.7%);
- სომხეთი (585 მლნ აშშ დოლარი, 10.5%);
- თურქეთი (435 მლნ აშშ დოლარი, 7.8%).

აღნიშნული 5 ძირითადი ექსპორტიორი ქვეყნის წილმა 2022 წელს ექსპორტის მთლიან მოცულობაში 55.1% შეადგინა (წინა წელს 53.6%), ხოლო 10-მა უმსხვილესმა ქვეყანამ - 78.6% (წინა წელს 72.3%), რაც იმაზე მიუთითებს, რომ 2021 წელთან მიმართებით, 2022 წელს ექსპორტი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების მიხედვით ნაკლებად დივერსიფიცირებული იყო.

იმპორტის მიხედვით, 2022 წელს საქართველოს ძირითად სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებს წარმოადგენდნენ⁵:

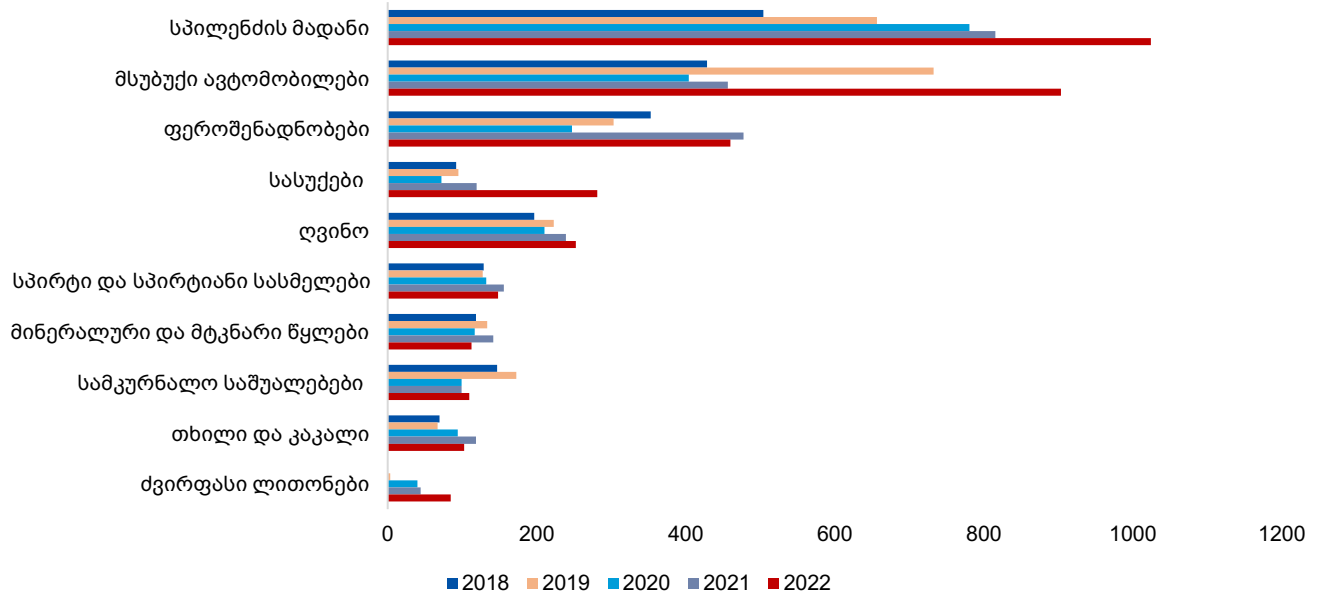
- თურქეთი (2,374 მლნ აშშ დოლარი, მთლიანი იმპორტის 17.5%);
- რუსეთი (1,836 მლნ აშშ დოლარი, 13.5%);
- ჩინეთი (1,126 მლნ აშშ დოლარი, 8.3%);
- აშშ (1,021 მლნ აშშ დოლარი, 7.5%);
- გერმანია (673 მლნ აშშ დოლარი, 5.0%).

⁴ 2022 წელს, წინა წელთან შედარებით, 3 უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნის მიხედვით საქართველოდან განხორციელებული ექსპორტი: გაიზარდა ჩინეთში 19.7%-ით და პირველი ადგილი დაიკავა ექსპორტიორ ქვეყნებში. უნდა აღინიშნოს, რომ ჩინეთი 2021 წელსაც პირველ ადგილს იკავებდა ექსპორტიორ ქვეყნებში (ძირითადად სპილენძის მადნების და კონცენტრატების 19.7%-იანი ზრდის გამო); აზერბაიჯანში 26.5%-ით გაიზარდა (ძირითადად მსუბუქი ავტომობილების და სამკურნალო საშუალებების ექსპორტის ზრდის გამო), რუსეთში კი 6.8%-იანი ზრდა დაფიქსირდა (ძირითადად ღვინისა და მსუბუქი ავტომობილების გავლენით).

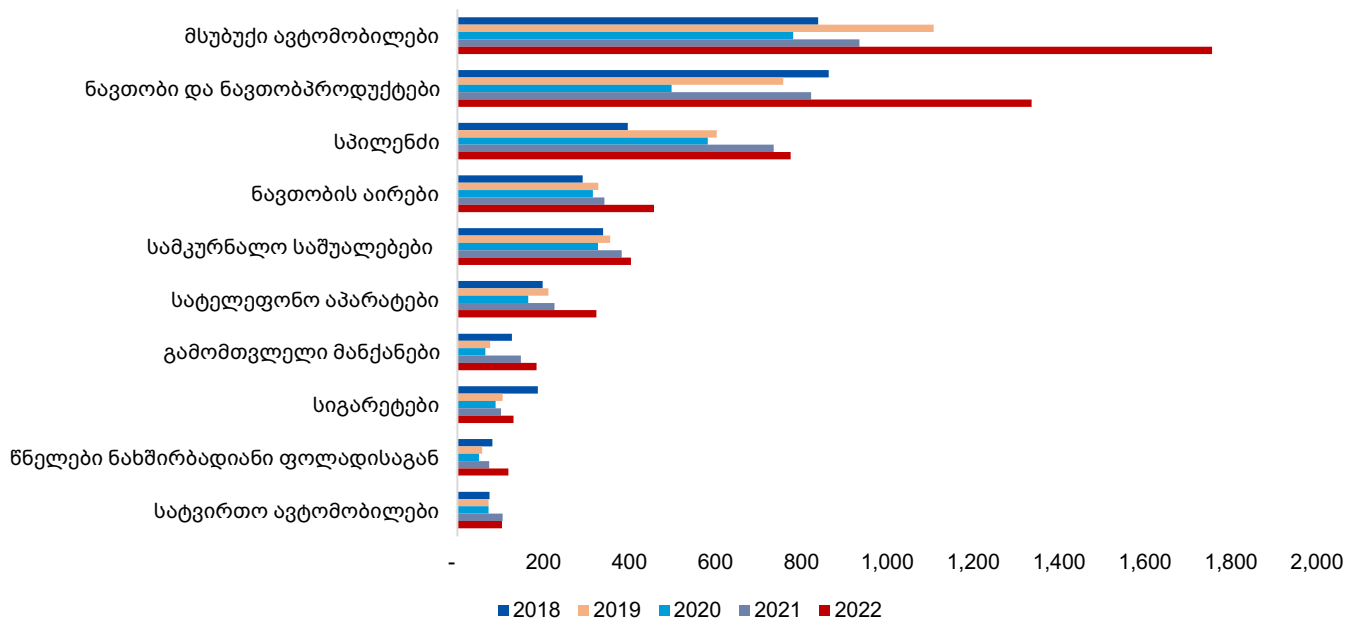
⁵ წინა წელთან მიმართებით, 2022 წელს 3 უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნის მიხედვით, საქართველოში განხორციელებული იმპორტის მოცულობაც გაიზარდა: თურქეთიდან 29.8%-ით (ძირითადად - მსუბუქი ავტომობილებისა და მედიკამენტების); რუსეთიდან 79.4%-ით (ნავთობისა და ნავთობპროდუქტების, ნავთობის აირების); ჩინეთიდან 30.2%-ით (რეზინის პნევმატური სალტები და საბურავები და გამომთვლელი მანქანები).

5 უმსხვილესი იმპორტიორი ქვეყნის წილმა მთლიან იმპორტში 51.7% შეადგინა (წინა წელს - 48.0%), ხოლო 10 იმპორტიორი ქვეყნის მიხედვით - 67.6% (წინა წელს - 64.1%), ანუ იმპორტიორი ქვეყნების დივერსიფიკაცია შემცირდა.

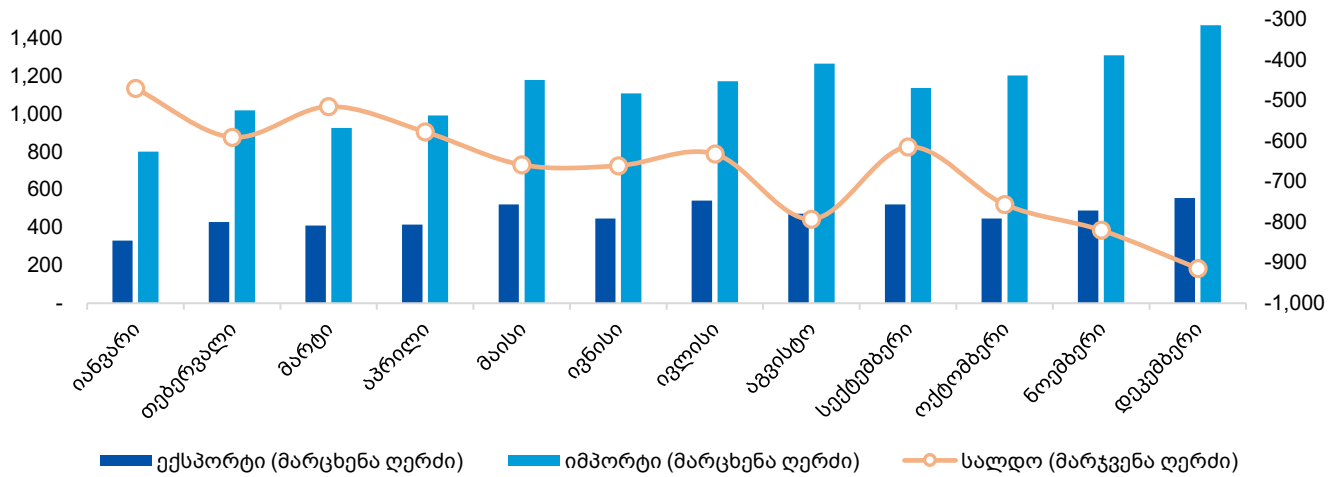
რაც შეეხება საგარეო სავაჭრო ბრუნვას სასაქონლო ჯგუფების მიხედვით, აღნიშნული მაჩვენებლების დინამიკა წარმოდგენილია დიაგრამებზე №13, №14 და №15.

დიაგრამა 14: ძირითადი საექსპორტო სასაქონლო ჯგუფების დინამიკა, 2018-2022 წწ. წყარო: საქსტატი

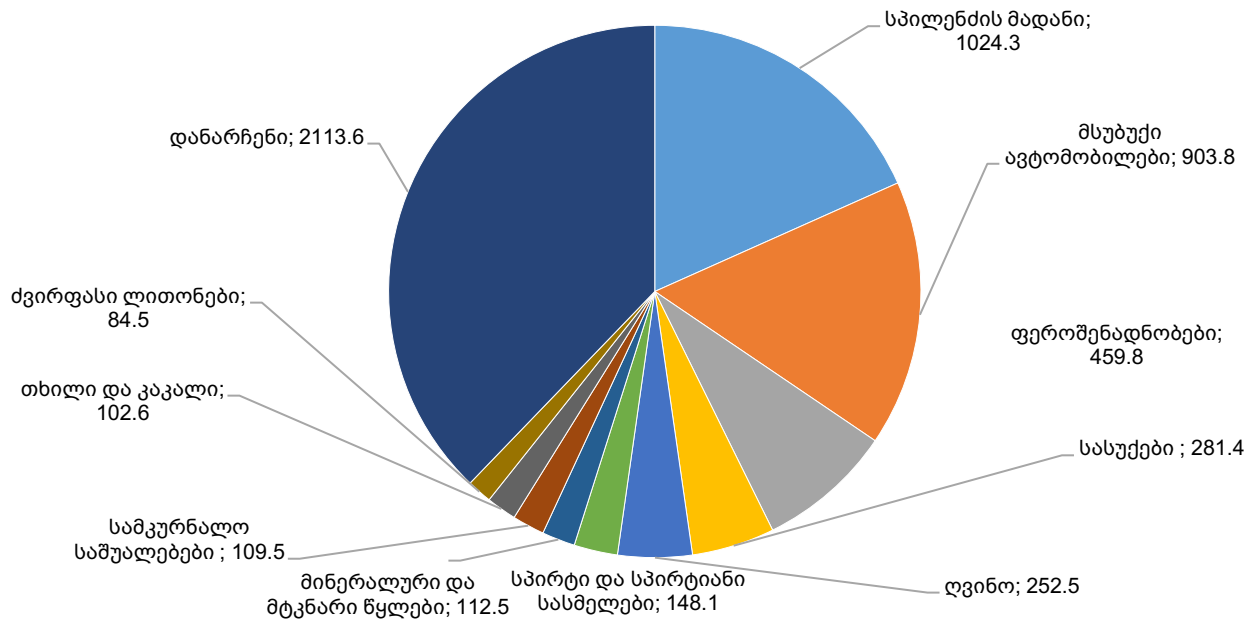
დიაგრამა 15: ძირითადი საიმპორტო სასაქონლო ჯგუფების დინამიკა, 2018-2022 წწ. წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 16: საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვა, 2022 წელი. წყარო: საქსტატი

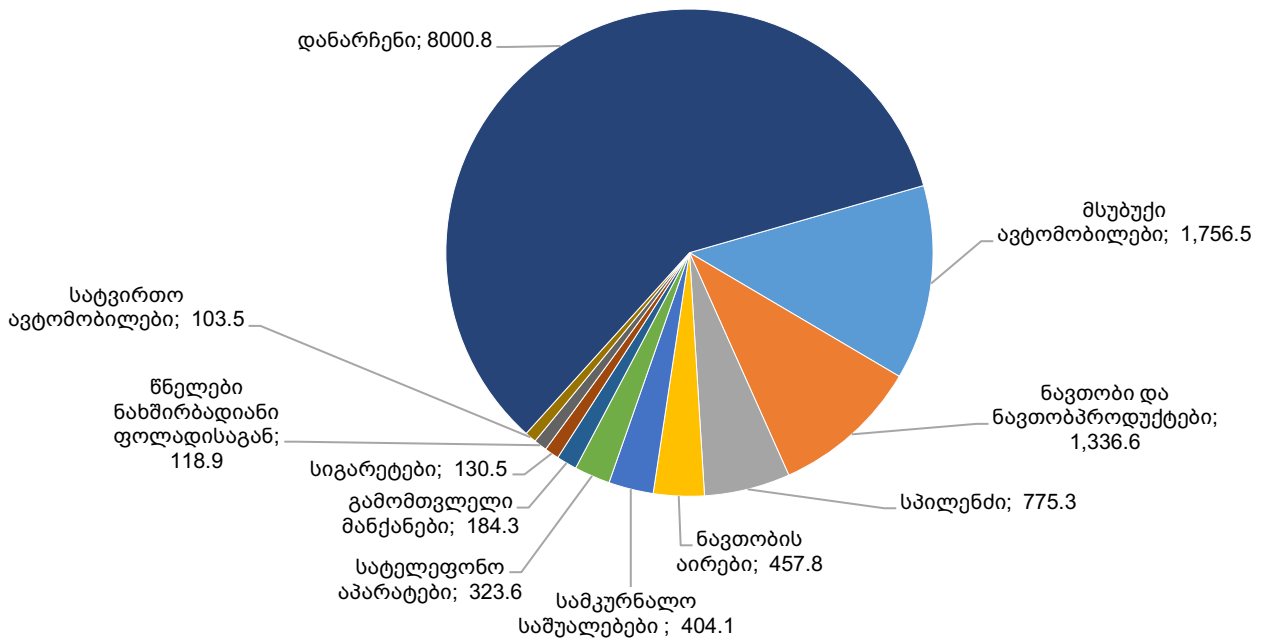
როგორც დიაგრამებიდან ვლინდება:

- საქართველოდან განხორციელებული ექსპორტი ძირითადად რამდენიმე სახეობის საქონელზეა კონცენტრირებული, რაც საგარეო მოთხოვნის მკვეთრი რყევების პირობებში პოტენციური ეკონომიკური რისკების შემცველია. მაგალითად, 2012-2014 წწ. საქართველოდან ექსპორტის ერთ-ერთ უმსხვილეს სასაქონლო პოზიციას მსუბუქი ავტომობილები წარმოადგენდა (ძირითადად აზერბაიჯანში, სომხეთში, ყაზახეთში). იმპორტიორ ქვეყნებში მიღებული რეგულაციების გავლენით, 2015 წელს, აღნიშნული მანქანების წილი შედარებით 65.4%-ით შემცირდა და მხოლოდ 179.1 მლნ დოლარი შეადგინა (მთლიანი ექსპორტის 8%). თუმცა, იმპორტიორ ქვეყნებში შემოღებული ახალი სტანდარტების გათვალისწინებით 2018 და 2019 წლებში ზრდა კვლავ შესამჩნევია (განსაკუთრებით აზერბაიჯანსა და სომხეთში), 2019 წელს ზრდის ტემპმა 71% შეადგინა და 732.8 მლნ დოლარს მიაღწია (მთლიანი ექსპორტის 19%). 2020 წელს კორონავირუსის პანდემიამ გავლენა იქონია მსუბუქი ავტომობილების ექსპორტზეც, 45%-იანი კლების შემდეგ 404,1 მლნ დოლარი შეადგინა ექსპორტის მოცულობამ და 2019 წლის მოწინავე ადგილიდან მეორე პოზიციაზე გადაინაცვლა, 2021 წელს კი მესამეზე. 2022 წელს მსუბუქი ავტომობილების კატეგორია კვლავ დაუბრუნდა მეორე ადგილს (ზრდა 98.0%).

დიაგრამა 17: საქართველოს ექსპორტის სასაქონლო ჯგუფები, 2022 წელი, მლნ აშშ დოლარი. წყარო: საქსტატი.

- 2022 წელს საქართველოში განხორციელებული იმპორტის მთლიან მოცულობაში 5 ძირითადი სასაქონლო ჯგუფის ხვედრითი წილი 34.8% იყო (2021 წელს 31.9%), ხოლო 10 ძირითადი სასაქონლო ჯგუფის - 41.1% (2021 წელს 38.3%), რაც ექსპორტთან შედარებით, იმპორტის დივერსიფიკაციის უფრო მაღალ ხარისხზე მიუთითებს.

დიაგრამა 18: საქართველოს იმპორტის სასაქონლო ჯგუფები, 2022 წელი, მლნ აშშ დოლარი. წყარო: საქსტატი.

აღსანიშნავია, რომ ზოგიერთი მნიშვნელოვანი სასაქონლო ჯგუფი კვლავ კონცენტრირებულია მხოლოდ ერთ ან რამდენიმე ქვეყანაზე, კერძოდ 2022 წელს ხორბლის იმპორტის უდიდეს წილს (95.1%) რუსეთიდან იმპორტირებული პროდუქცია შეადგენდა (2021 წელს 99%). კვლავ მაღალია, თუმცა შემცირდა ნავთობის აირების წილი აზერბაიჯანიდან, რომელმაც 2022 წელს 75.4% შეადგინა (2021 წელს 73.1%).

საქონელი								
ქვეყნები, რომელთა წილი აღემატება 10%-ს	სპილენძის მადნები	მსუბუქი ავტომობილები	ფეროშენადნობები	სასუქები	ღვინო	სპირტი და სპირტიანი სასმელები	მინერალური და მტკნარი წყლები	
			ყაზახეთი (11.6%)		ინდოეთი (10.6%)			
	ბულგარეთი (39.2%)	უკრაინა (13.3%)	თურქეთი (13.1%)					
		სომხეთი (16.0%)	რუსეთი (23.7%)			უკრაინა (16.2%)	ყაზახეთი (21.3%)	
		აზერბაიჯანი (34.1%)				რუსეთი (38.2%)	რუსეთი (45.3%)	
51-90%	ჩინეთი (56.9%)		აშშ (50.7%)	პერუ (53.3%)	რუსეთი (63.7%)			

ცხრილი 3: 7 უმსხვილესი საექსპორტო სასაქონლო ჯგუფები ქვეყნების მიხედვით, 2022 წელი. წყარო: საქსტატი

2022 წელს საქართველოდან ათი უმსხვილესი საექსპორტო საქონლის განაწილება დანიშნულების ქვეყნების მიხედვით უჩვენებს, რომ:

- სპილენძის მადნების და კონცენტრატების ექსპორტი ძირითადად ჩინეთსა (56.9%) და ბულგარეთში (39.2%) განხორციელდა;
- მსუბუქი ავტომობილების დიდი ნაწილი გავიდა აზერბაიჯანში (34.1%), აგრეთვე სომხეთში (16.0%), უკრაინასა (13.3%) და ყაზახეთში (11.6%);
- ფეროშენადნობების მნიშვნელოვანი ნაწილი გავიდა აშშ-ში (50.7%), აგრეთვე რუსეთსა (23.7%) და თურქეთში (13.1%);
- სასუქების მნიშვნელოვანი იმპორტიორი ქვეყნები იყვნენ: პერუ (53.3%) და ინდოეთი (10.6%);
- ღვინის მნიშვნელოვანი ნაწილი გავიდა რუსეთში (63.7%);
- სპირტის და სპირტიანი სასმელების უმსხვილესს იმპორტიორ ქვეყანას რუსეთი წარმოადგენდა (38.2%) და უკრაინა (16.2%);
- მინერალური და მტკნარი წყლების ექსპორტირება ძირითადად მოხდა რუსეთსა (45.3%) და ყაზახეთში (21.3%);
- სამკურნალო საშუალებების ექსპორტი ძირითადად უზბეკეთსა (52.1%) და აზერბაიჯანში (20.5%) განხორციელდა;
- თხილის და კაკლის ექსპორტირება ძირითადად მოხდა იტალიასა (29.0%) და გერმანიაში (22.0%);
- ოქროს ექსპორტი ძირითადად განხორციელდა ჩინეთში (95.8%).

საქონელი							
ქვეყნები, რომელთა წილი აღემატება 10%-ს	მსუბუქი ავტომობილები	ნავთობი	სპილენძის მადნები	ნავთობის აირები	სამკურნალო საშუალებები	სატელეფონო აპარატები	გამომთვლელი მანქანები
	10-50%	გერმანია (10.9%)	თურქმენეთი (11.9%)	ინდონეზია (10.6%)		გერმანია (10.1%)	
			ჩილე (18.0%)		თურქეთი (18.1%)		ჩინეთი (23.0%)
იაპონია (17.2%)		რუმინეთი (18.8%)		რუსეთი (24.5%)		ჩეხეთი (14.5%)	ჰონ-კონგი (28.3%)
		რუსეთი (46.6%)				არაბთა გაერთიანებული საამიროები (48.0%)	
51 < %	აშშ (51.9%)		სომხეთი (52.0%)	აზერბაიჯანი (75.4%)			

ცხრილი 4: 7 უმსხვილესი საიმპორტო სასაქონლო ჯგუფები ქვეყნების მიხედვით, 2022 წელი. წყარო: საქსტატი

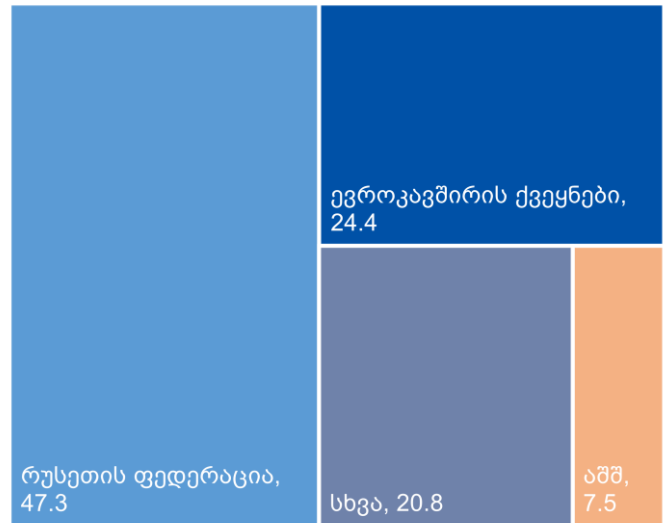
2022 წელს საქართველოში ათი უმსხვილესი საიმპორტო სასაქონლო ჯგუფი ქვეყნების მიხედვით შემდეგნაირად განაწილდა:

- მსუბუქი ავტომობილების იმპორტი განხორციელდა უმთავრესად აშშ-დან (51.9%), იაპონიასა (17.2%) და გერმანიიდან (10.9%);
- ნავთობი და ნავთობპროდუქტები ძირითადად მოწოდებული იქნა რუსეთიდან (46.6%), აგრეთვე რუმინეთიდან (18.8%) და თურქმენეთიდან (11.9%);
- სპილენძი მოწოდებული იყო სომხეთიდან (52.0%), ჩილესა (18.0%) და ინდონეზიიდან (10.6%);
- ნავთობის აირების იმპორტი განხორციელდა ძირითადად აზერბაიჯანიდან (75.4%) და რუსეთიდან (24.5%);
- სამკურნალო საშუალებების ექსპორტიორი ქვეყნებიდან აღსანიშნავია: თურქეთი (18.1%) და გერმანია (10.1%).
- სატელეფონო აპარატების იმპორტი განხორციელდა უმთავრესად არაბთა გაერთიანებული საამიროებიდან (48.0%) და ჩეხეთიდან (14.5%);
- გამომთვლელი მანქანებისა და მათი ბლოკების იმპორტი განხორციელდა ჰონ-კონგიდან (28.3%), ჩინეთიდან (23.0%), ჩეხეთიდან (11.0%) და სხვა ქვეყნებიდან;
- სიგარები, სიგარილები და სიგარეტები ძირითადად იმპორტირებული იყო თურქეთიდან (36.0%), არაბთა გაერთიანებული საამიროებიდან (15.5%), სომხეთსა (11.8%) და ირანიდან (11.3%);
- წნელების ნახშირბადიანი ფოლადისგან მომწოდებელი ქვეყნები იყვნენ: აზერბაიჯანი (41.6%), რუსეთი (30.4%), ირანი (16.6%) და სხვა;
- სატვირთო ავტომობილები უმთავრესად გერმანიიდან (28.1%) და თურქეთიდან (14.1%) შემოვიდა.

2.2.1 ფულადი გზავნილები

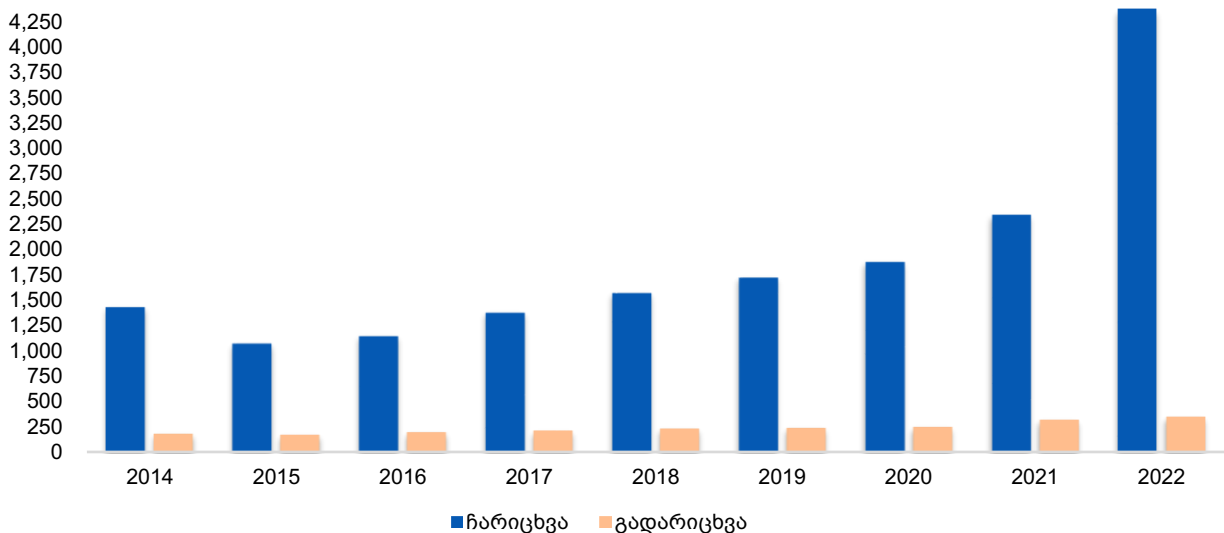
2021 წელთან შედარებით, 2022 წელს საქართველოში ფულადი გზავნილები 86.1%-ით გაიზარდა და 4,372.4 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. აღნიშნულ წელს გზავნილების ძირითად წყაროს რუსეთი (გზავნილების მთლიანი ოდენობის 47.3%), ევროკავშირის ქვეყნები (24.4%) და აშშ (7.5%) წარმოადგენენ. უნდა აღინიშნოს, რომ 2022 წელს გაზრდილია არამხოლოდ საქართველოში განხორციელებული გზავნილების ოდენობა, არამედ საქართველოდან სხვა ქვეყნებში გადარიცხული გზავნილების მოცულობაც 8.4%-ით, რამაც 343.5 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. 2021 წელთან შედარებით გზავნილების მოცულობამ მნიშვნელოვნად მოიმატა შემდეგი ქვეყნებიდან:

- რუსეთის ფედერაციიდან (402.7%-ით, 1,656.5 მლნ აშშ დოლარით ზრდა);
- ყაზახეთიდან (143.1%-ით, 88.4 მლნ აშშ დოლარით ზრდა);
- ყირგიზეთიდან (252.6%-ით, 80.0 მლნ აშშ დოლარით ზრდა);
- გერმანიიდან (45.1%-ით, 51.1 მლნ აშშ დოლარით ზრდა);
- იტალიიდან (11.9%-ით, 45.9 მლნ აშშ დოლარით ზრდა);
- აშშ-დან (15.0%-ით, 42.7 მლნ აშშ დოლარით ზრდა);
- სომხეთიდან (320.4%-ით, 41.4 მლნ აშშ დოლარით ზრდა);
- ბელარუსიდან (716.5%-ით, 38.9 მლნ აშშ დოლარით ზრდა);

დიაგრამა 19: ქვეყნების % წილი საქართველოს ფულად გზავნილებში, 2022 წელი. წყარო: ეროვნული ბანკი.

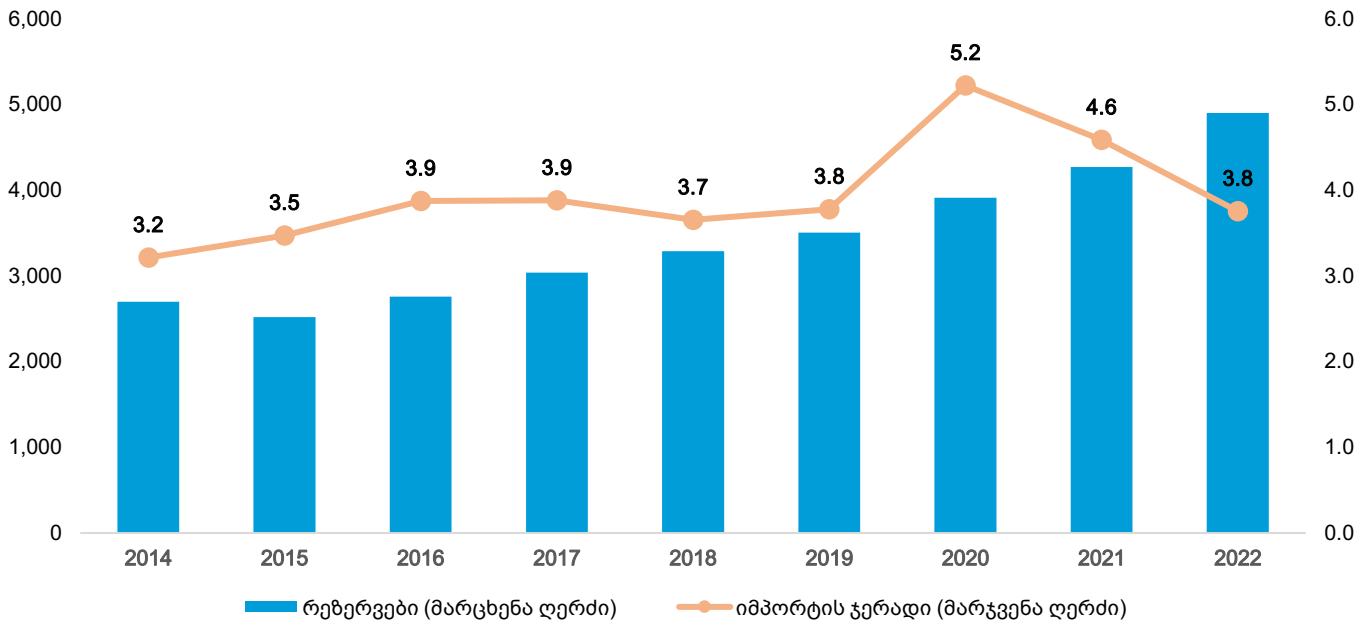
წინა წელთან შედარებით 2022 წელს გზავნილების მოცულობა შემცირდა უკრაინიდან 0.9%-ით და შეადგინა 11.0 მლნ აშშ დოლარი.

დიაგრამა 20: ფულადი გზავნილები საქართველოში, მლნ აშშ დოლარი. წყარო: ეროვნული ბანკი.

2.2.2 საერთაშორისო რეზერვები

2022 წლის ბოლოსათვის საერთაშორისო რეზერვების ოდენობა 4,901.5 მლნ აშშ დოლარით განისაზღვრა (3.8 თვის იმპორტის ჯერადი⁶), რაც 2021 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით 14.7%-ით მეტია. აღსანიშნავია, რომ 2021 წელს აღნიშნული მაჩვენებელი 4,272.1 მლნ აშშ დოლარს შეადგენდა, რაც 4.6 იმპორტის ჯერადს წარმოადგენდა. ამასთან, 2022 წლის განმავლობაში ეროვნულმა ბანკმა სავალუტო აუქციონზე ვალუტის გაუფასურების საპასუხოდ 93.8 მლნ აშშ დოლარი გაყიდა და 80.0 მლნ აშშ დოლარი შეისყიდა .

დიაგრამა 21: ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვები, მლნ აშშ დოლარი. წყარო : საქართველოს ეროვნული ბანკი; საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშება.

2.3 პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

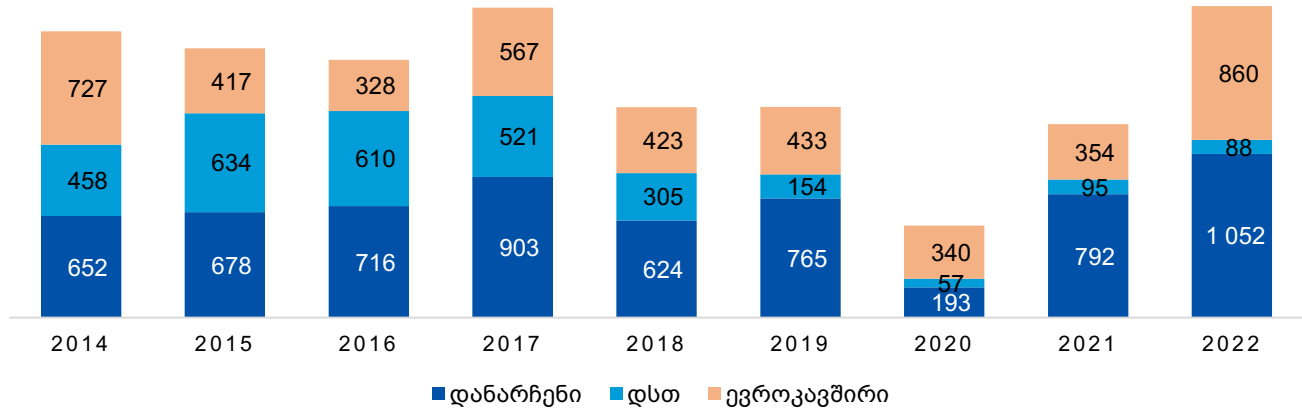
2022 წელს:

- საქართველოში განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობამ 2,000.0 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 61.1%-ით მეტია 2021 წლის მონაცემთან შედარებით. მათ შორის: ევროკავშირის ქვეყნებიდან ⁷ 860 მლნ აშშ დოლარი (მთლიანი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების 43.0%), დსთ-ის ქვეყნებიდან 88 მლნ აშშ დოლარი (4.4%), დანარჩენი ქვეყნებიდან და საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან 1,052 მლნ აშშ დოლარი (52.6%).

⁶ რეზერვების შესაბამისი დონის დასადგენად ნაკლებად მომწიფებული საბაზრო ეკონომიკებისთვის და ნაკლებად ღია კაპიტალის ანგარიშების მქონე ქვეყნებისთვის, იმპორტის ჯერადი ხშირად განიხილება, როგორც შესაბამისი საზომი, რაც ხაზს უსვამს იმას, თუ რამდენ ხანს შეიძლება შენარჩუნდეს იმპორტი შოკის შემთხვევაში. სამი თვის იმპორტი ჩვეულებრივ გამოიყენება როგორც საორიენტაციო ნიშანი. თუმცა, ამ საზომის გამოყენება ნაკლებად სასარგებლო გახდა ფინანსურად გახსნილი ქვეყნებისთვის.

⁷ 2021 წლიდან გაერთიანებული სამეფო ევროკავშირის ქვეყნების ჯგუფიდან გადავიდა დანარჩენი ქვეყნების ჯგუფში

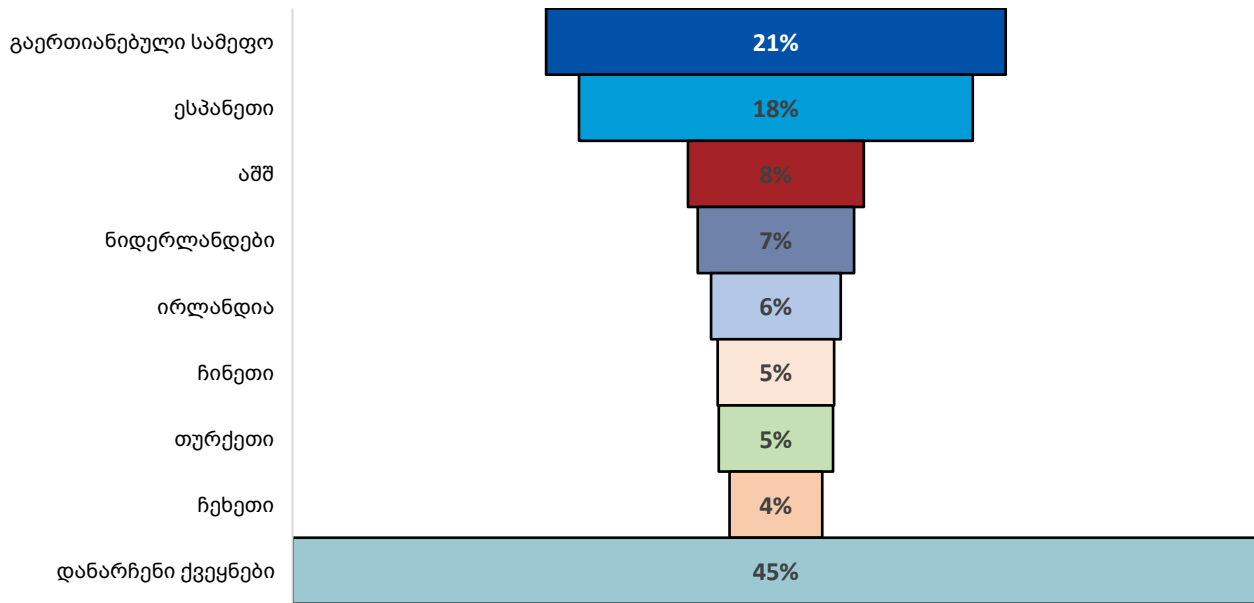
- საგადასახდელო ბალანსში აღრიცხულ პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებში 2022 წელს მნიშვნელოვნად არის გაზრდილი რეინვესტირებული თანხების მოცულობა. მისი წილის მაჩვენებელი საქართველოში განხორციელებულ ინვესტიციებში 62.0%-ია.

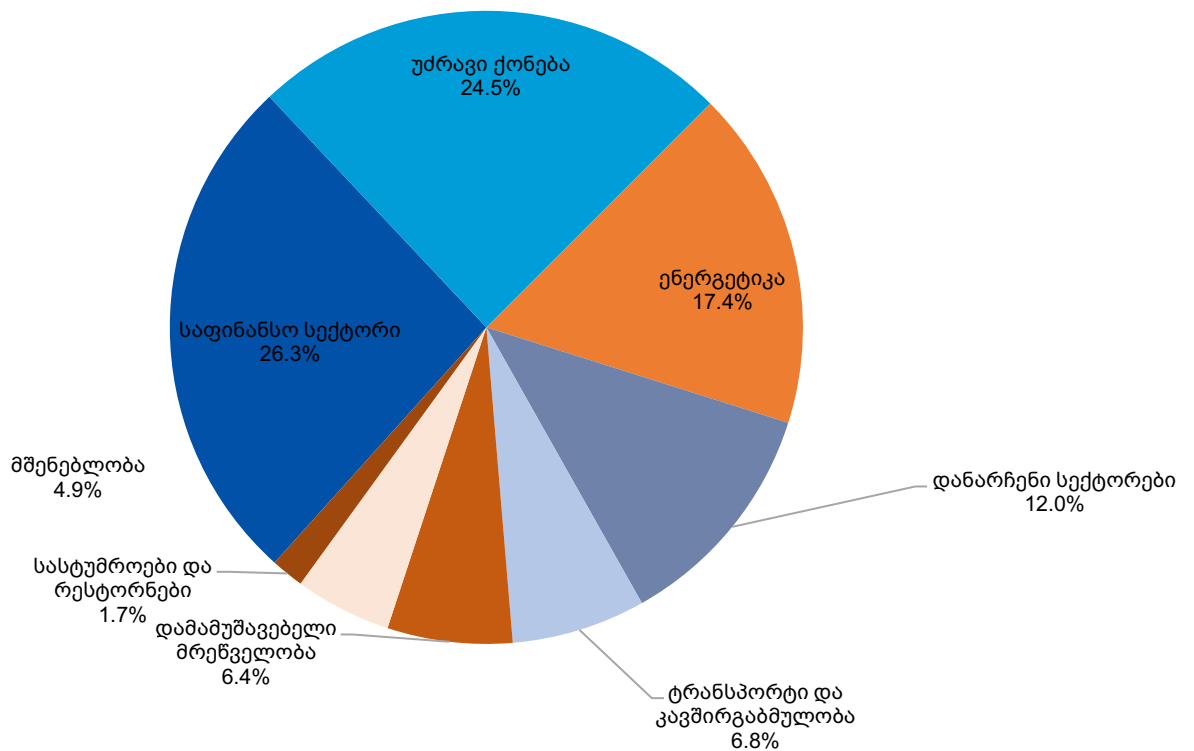
დიაგრამა 22: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების დინამიკა რეგიონულ ქრისში, 2014-2022 წწ. წყარო: საქსტატი

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების თანაფარდობის მაჩვენებელმა მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ 2022 წელს 8.1% შეადგინა.

რეგიონულ ქრისში, ძირითად ინვესტორ ქვეყნებს წარმოადგენდნენ: გაერთიანებული სამეფო (პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების 21.4%), ესპანეთი (18.3%), აშშ (8.2%), ნიდერლანდები (7.3%) და სხვა. ხოლო **დარგობრივ ქრისში**, ყველაზე მეტი პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია განხორციელდა: საფინანსო სექტორში (პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების 26.3%), უძრავ ქონებაში (24.5%), ენერჯეტიკაში (17.4%), ტრანსპორტსა და კავშირგაბმულობაში (6.8%) და სხვა. უნდა აღინიშნოს, რომ მსხვილ საინვესტიციო დარგებში ყველაზე მეტად დივერსიფიცირებულია ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა, სადაც 2022 წელს 4 სხვადასხვა ქვეყნის წილი 94.4%-ს შეადგენდა. ნაკლებ დივერსიფიცირებულია საფინანსო სექტორი და ენერჯეტიკის დარგები. საფინანსო სექტორში განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების 82.3% გაერთიანებულ სამეფოზე მოდის. რაც შეეხება ენერჯეტიკას, აღნიშნულ სექტორში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების უმეტესი ნაწილი ჩეხეთიდან (51.7%) და ნიდერლანდებიდან (41.3%) განხორციელდა.

დიაგრამა 23: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების სტრუქტურა ქვეყნების მიხედვით, 2022 წ. წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 24: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების სტრუქტურა ეკონომიკის სექტორების მიხედვით, 2022 წ. წყარო: საქსტატი

დარგები							
ქვეყნები, რომელთა წილი აღემატება 10%-ს		საფინანსო	უძრავი ქონება	ენერგეტიკა	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	დამამუშავებელი მრეწველობა	
	10-50%			ესპანეთი (40.8%)	ნიდერლანდები (41.3%)	ყაზახეთი (32.9%)	
						თურქეთი (26.2%)	
						დანია (18.3%)	თურქეთი (15.9%)
				რუსეთი (17.0%)		კვიპროსი (17.1%)	
				თურქეთი (10.8%)			ვირჯინიის კ-ები (10.1%)
	50<%	გაერთიანებული სამეფო (82.3%)		ჩეხეთი (51.7%)		ნიდერლანდები (47.8%)	

ცხრილი 5: ძირითადი საინვესტიციო დარგების სტრუქტურა ქვეყნების მიხედვით, 2022 წ. წყარო: საქსტატი⁸

⁸ აღნიშნულ სტრუქტურაში ჯამურად 100%-ზე მაღალი წილი შესაძლოა გამოწვეულ იქნას ზოგიერთ ქვეყნის უარყოფითი მნიშვნელობით.

3.

ფისკალური სექტორი

ძირითადი ინდიკატორების დინამიკა:

- ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლებმა 19,378 მლნ ლარი შეადგინა, რაც 28.0%-ით მეტია 2021 წლის მაჩვენებელზე.

განმარტება: ბიუჯეტის შემოსავლები მოიცავს საგადასახადო შემოსავლებს, გრანტებსა და სხვა შემოსავლებს.

- ხარჯები, ე.წ მიმდინარე ხარჯები წინა წელთან შედარებით 9.1%-ით (1,392 მლნ ლარით) გაიზარდა და 16,762 მლნ ლარი შეადგინა. ზრდის ტენდენციას ავლენს არაფინანსური აქტივების შექმნაც (21.5%-ით, 853 მლნ ლარით), რამაც 4,817 მლნ ლარი შეადგინა.

განმარტება: ბიუჯეტის ხარჯები (ე.წ. მიმდინარე ხარჯები) მოიცავს შრომის ანაზღაურების, საქონლისა და მომსახურების, სოციალური უზრუნველყოფის და სხვა ხარჯებს, ხოლო არაფინანსური აქტივების ზრდა მოიცავს გრძელვადიან აქტივებში ინვესტიციებს.

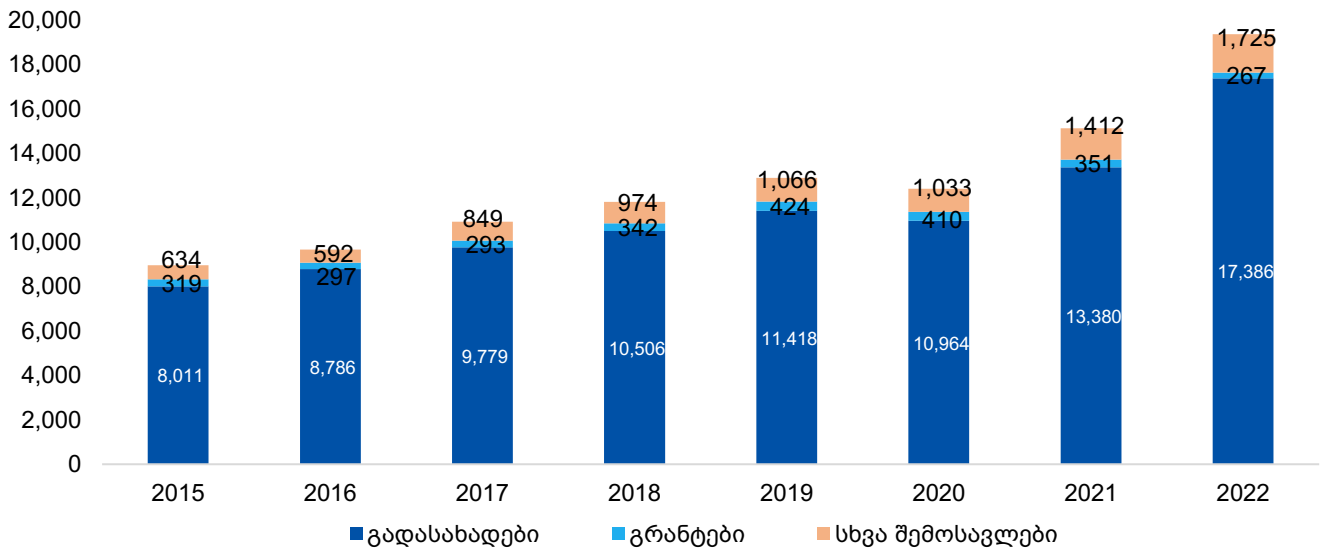
- 14 მლნ ლარით გაიზარდა არაფინანსური აქტივების კლება, ე.წ პრივატიზაცია, და 2022 წელს 436 მლნ ლარი შეადგინა.
- 2021 წელთან შედარებით გაუმჯობესდა ნაერთი ბიუჯეტის, როგორც საოპერაციო, ისე მთლიანი სალდო, შესაბამისად შემცირდა ბიუჯეტის დეფიციტიც (შეადგინა მშპ-ს 2.5%).

განმარტება: ბიუჯეტის სალდო ფისკალური პოლიტიკის შესაფასებლად აუცილებელი ინდიკატორია. სხვადასხვა მიზნისთვის გამოიყენება სხვადასხვა ტიპის სალდო. საოპერაციო სალდო ბიუჯეტის შემოსავლების და ხარჯების სხვაობაა. მთლიანი სალდო (ბიუჯეტის დეფიციტი/პროფიციტი) საოპერაციო სალდოსა და არაფინანსური აქტივების წმინდა ცვლილების სხვაობას წარმოადგენს.

3.1 საბიუჯეტო აგრეგატების მიმოხილვა

2022 წელს:

- ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლებმა 19,378 მლნ ლარი შეადგინა, რაც 28%-ით მეტია 2021 წლის მაჩვენებელზე. მათ შორის, საგადასახადო შემოსავლები გაიზარდა 29.9%-ით, გრანტები შემცირდა 24.1%-ით, ხოლო სხვა შემოსავლები გაიზარდა 22.2%-ით. 2021 წელს ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების ზრდის ტემპი დადებითი 22.0%-ის ტოლი იყო.
- გრანტებისა და სხვა შემოსავლების სახით მობილიზებულმა თანხებმა ერთობლივად მთლიანი შემოსავლების 10.3% შეადგინა, რაც 1.4 პპ-ით ჩამორჩება წინა წლის მაჩვენებელს (2021 წელს - 11.6%).

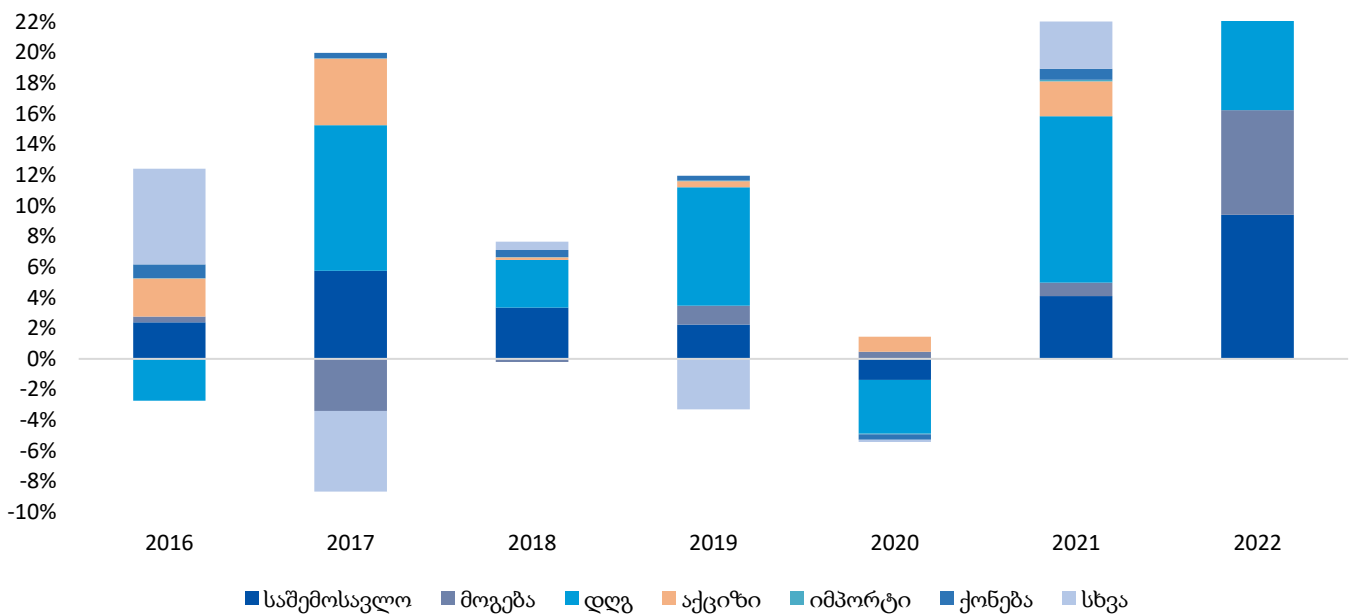

დიაგრამა 25: ნაერთი ბიუჯეტის საბიუჯეტო შემოსავლების კომპონენტები, მლნ ლარი. წყარო: ფინანსთა სამინისტრო

გადასახადების ტიპების მიხედვით დინამიკის ანალიზისათვის საყურადღებოა 2016 წლის განხორციელებული სახაზინო რეფორმა, რომლის საფუძველზეც ამოქმედდა გადასახადის ერთიანი სახაზინო კოდი. შედეგად, გადასახადების მობილიზება ხდება აღნიშნულ ერთიან სახაზინო კოდზე და შემდეგ გადასახადი სახეების მიხედვით ნაწილდება ფაქტობრივად დეკლარირებულ ვალდებულებებზე, ქრონოლოგიური წესით, კუთვნილი სავადო თარიღის მიხედვით. აღნიშნულმა რეფორმამ, ერთი მხრივ, გაამარტივა გადასახადის გადამხდელთათვის გადახდის პირობები, თუმცა გამოიწვია ცვლილებები აღრიცხვის სპეციფიკასა და გადასახადების კლასიფიცირებაში და აღნიშნულის გავლენით, გამოწვევები შექმნა გადასახადების ტიპების მიხედვით შემოსავლების მობილიზების გასული წლების მონაცემებთან შესადარისობის კუთხით. ამასთან, 2020 წელს საგადასახადო შემოსავლებზე მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია Covid-19-ის პანდემიამ. ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით გადასახადების დინამიკაში 2022 წელს შემდეგი ტენდენციები გამოვლინდება:

- 2022 წელს, 2021 წელს დაფიქსირებული ზრდის შემდეგ, აგრეთვე ზრდა დაფიქსირდა დამატებული ღირებულების და საშემოსავლო გადასახადებით მობილიზებულ თანხებში, შესაბამისად 23.6% და 33.3%-ით.

- 2022 წელს გაიზარდა მოგების და აქციზის გადასახადები, შესაბამისად 915 და 141 მლნ ლარით. აღსანიშნავია, რომ მოგების გადასახადის რეფორმის შემდეგ მოგების გადასახადი ზედიზედ მესამე წელს გაიზარდა.
- გაიზარდა ქონებისა და იმპორტის გადასახადები, შესაბამისად 93 და 40 მლნ ლარით.
- 2022 წელს, წინა წლის მსგავსად, სხვა გადასახადების დადებითი მაჩვენებელი დაფიქსირდა 229 მლნ ლარის ოდენობით. სხვა გადასახადის ასეთი თავისებურება უკავშირდება სახაზინო კოდის რეფორმას და მასთან დაკავშირებულ ტექნიკურ პროცესებს (2016 წელს სხვა გადასახადები 27 მლნ-დან 527 ლარამდე იყო გაზრდილი, 2017 წელს იგი 527-დან 64 მლნ ლარამდე შემცირდა, 2018 წელს 115 მლნ ლარამდე გაიზარდა, 2019 წელს კვლავ უარყოფითი - 230 მლნ ლარი დაფიქსირდა, უარყოფითი იყო 2020 წლის მაჩვენებელიც - 246 მლნ ლარი);

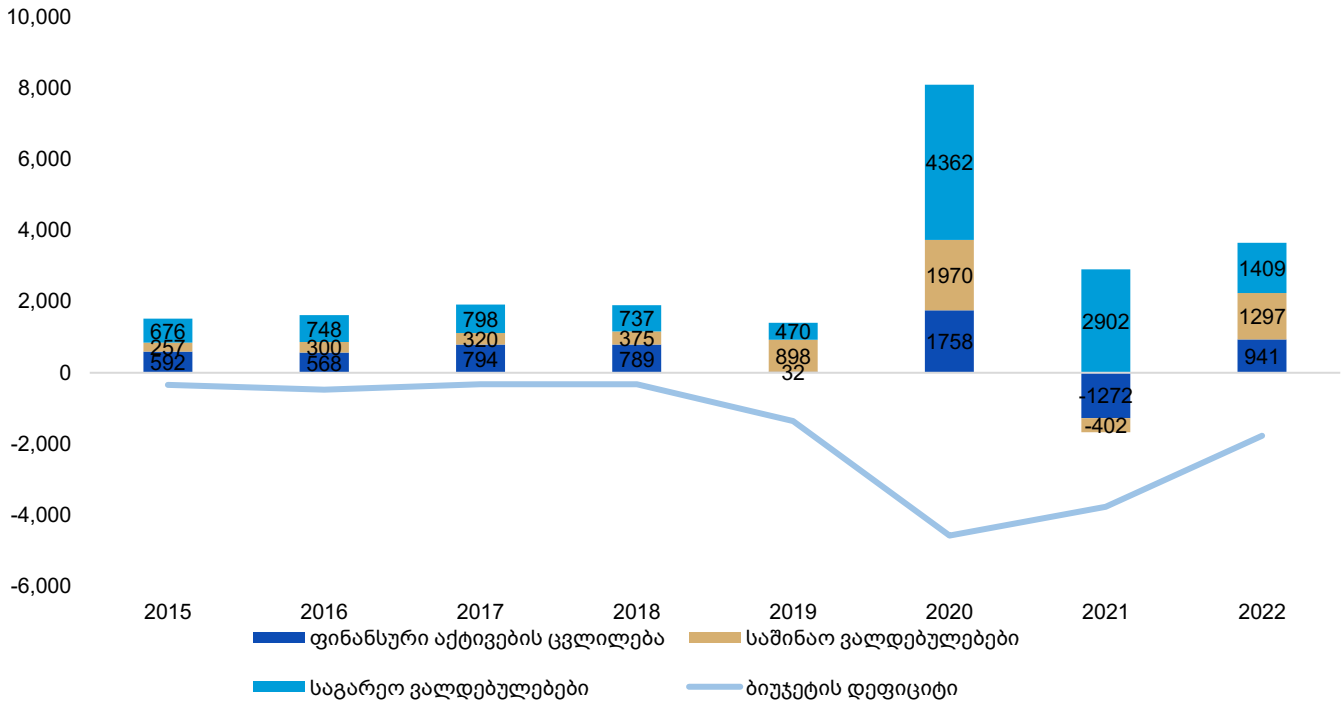

დიაგრამა 26: გადასახადების წვლილი საგადასახადო შემოსავლების ზრდაში. წყარო: ფინანსთა სამინისტრო და საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშება.

რაც შეეხება ნაერთი ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილს, 2022 წელს:

- 2021 წლისაგან განსხვავებით გაიზარდა ე.წ. მიმდინარე ხარჯები (9.1%-ით), რამაც შემოსავლების ზრდასთან ერთად (2,843 მლნ ლარით) გააუმჯობესა ნაერთი ბიუჯეტის საოპერაციო სალდო და მნიშვნელოვნად გაზრდილი არაფინანსური აქტივების პარალელურად 53.2%-ით შეამცირა უარყოფითი მთლიანი სალდო;
- 2022 წელს ყველაზე მეტად გაიზარდა სუბსიდიების (458 მლნ ლარით), დაქირავებულთა შრომის ანაზღაურების (322 მლნ ლარით) და საქონელი და მომსახურების (230 მლნ ლარით) მუხლით გაწეული ხარჯები, რომლებმაც ერთობლივად მიმდინარე ხარჯის ზრდის 62% შეადგინეს.
- ზრდის ტენდენციას ავლენს არაფინანსური აქტივების შეძენა, რომელიც 853 მლნ ლარით გაიზარდა და 4,817 მლნ ლარი შეადგინა.
- ჯამურად, ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი 2022 წელს 2,004 მლნ ლარით შემცირდა და 1,766 მლნ ლარი შეადგინა (მშპ-ს 2.5%).

2022 წელს ბიუჯეტის დეფიციტის დაფინანსება ძირითადად მოხდა ვალდებულებების მუხლით, რომელიც წინა წელთან შედარებით 206 მლნ ლარით გაიზარდა. აღსანიშნავია, რომ ბიუჯეტის დეფიციტის შემცირებაში დადებითი წვლილი შეიტანა ასევე ფინანსური აქტივების ცვლილებამ. აღსანიშნავია, რომ ბიუჯეტის დეფიციტის 2022 წლის მაჩვენებელი (-2.5%) 0.3 პპ-ით აღემატება მთავრობის მიერ 2021 წლის დეკემბრის თვეში ძირითადი ფინანსური და მაკროეკონომიკური ინდიკატორებით წარმოდგენილ დოკუმენტს (-2.8%), ხოლო საბიუჯეტო ოფისის იმავე პერიოდის საპროგნოზო ინდიკატორს 0.5 პპ-ით აღემატება (-3.0%).

დიაგრამა 27: ბიუჯეტის დეფიციტის დაფინანსების წყაროების სტრუქტურა. წყარო: ფინანსთა სამინისტრო

3.2 ფისკალური პოლიტიკის იმპულსი და ფისკალური სივრცე

ფისკალური ინდიკატორების რაოდენობრივ შეფასებასთან ერთად ასევე მნიშვნელოვანია შევავასოთ ფისკალური პოლიტიკის გავლენის მიმართულება ეკონომიკაზე. უნდა განვსაზღვროთ ფისკალურმა პოლიტიკამ წაახალისა ეკონომიკა (ექსპანსიური, მასტიმულირებელი), თუ შეზღუდა ეკონომიკური აქტივობა (შემზღუდავი). გარდა ამისა, ფისკალური პოლიტიკიდან უნდა გამოვრიცხოთ ე.წ. ავტომატური სტაბილიზატორები (რომლებიც ეკონომიკური ციკლების დროს იცვლება) და მხოლოდ უნდა განვიხილოთ, ე.წ. **დისკრეციული ფისკალური პოლიტიკა**. თავის მხრივ, დისკრეციული ფისკალური პოლიტიკა განხილული უნდა იქნეს ეკონომიკურ ციკლებთან მიმართებაში. როგორც ვიცით, ეკონომიკის მოკლევადიანი სტაბილურობისთვის გარდა ცალკეული გამონაკლისი შემთხვევებისა, საჭიროა, რომ ფისკალური პოლიტიკა ხელს უწყობდეს ეკონომიკური ციკლების მოსწორებას, მიმართავდეს რა კონსოლიდაციას ეკონომიკური ბუმის პერიოდში და - ექსპანსიას ეკონომიკის შენელებისას.

შესაბამისად, ფისკალური პოლიტიკის მიმართულებისა და ციკლურობის შესაფასებლად უნდა განვსაზღვროთ **ფისკალური პოზიცია**, როგორც ციკლურად კორექტირებული პირველადი სალდო და ბალანსი უარყოფითი ნიშნით. დადებითი ფისკალური პოზიცია ნიშნავს, რომ

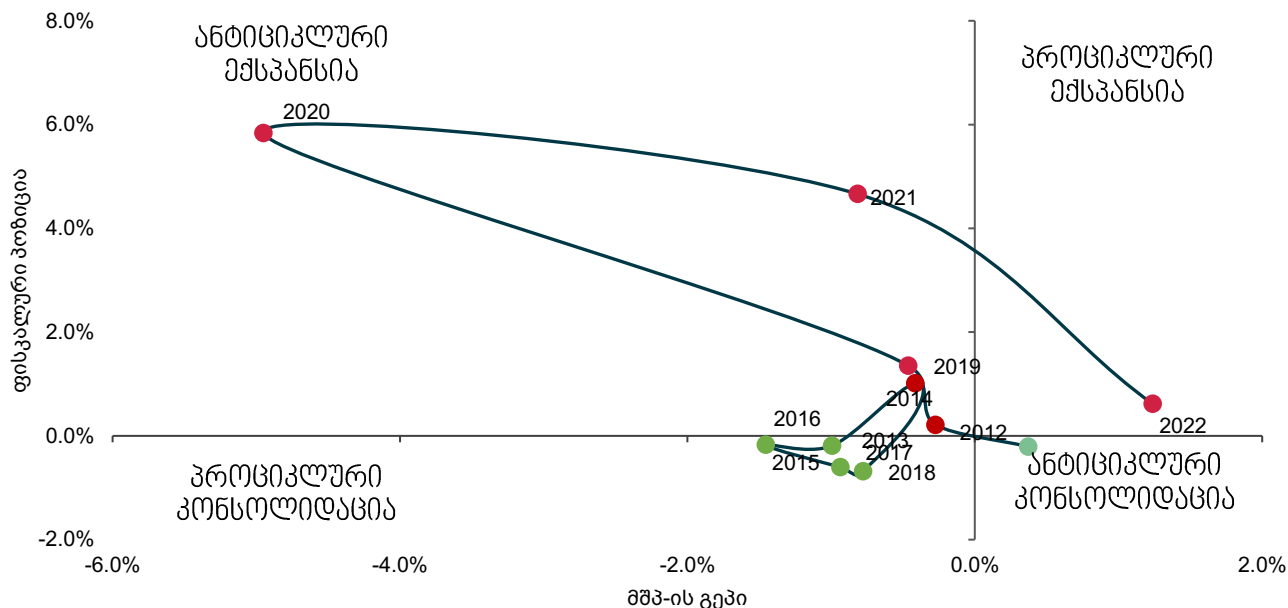
სახელმწიფო ეკონომიკაში მეტ რესურსს დებს, ვიდრე იღებს (ფისკალური ექსპანსია), ხოლო უარყოფითი ფისკალური პოზიცია ნიშნავს, რომ სახელმწიფო ეკონომიკიდან მეტ რესურსს იღებს, ვიდრე აბრუნებს (ფისკალური კონსოლიდაცია). ასევე, **განვსაზღვროთ ფისკალური იმპულსი**, როგორც ფისკალური პოზიციის ცვლილება. თუ გამოშვების გაპი მცირდება, ანტიციკლური ფისკალური პოლიტიკისთვის აუცილებელია ან ნაკლები კონსოლიდაცია (დადებითი გაპის დროს) ან მეტი ექსპანსია (უარყოფითი გაპის დროს), რაც ნიშნავს, რომ ფისკალური იმპულსი დადებითი უნდა იყოს. თუ გამოშვების გაპი იზრდება, ანტიციკლური პოლიტიკისთვის აუცილებელია ან მეტი კონსოლიდაცია (დადებითი გაპის დროს) ან ნაკლები ექსპანსია (უარყოფითი გაპის დროს), რაც ნიშნავს, რომ ფისკალური იმპულსი უარყოფითი უნდა იყოს.⁹

2022 წელს ფისკალური პოზიცია ექსპანსიური იყო ანუ მიმართული იყო ეკონომიკის სტიმულირებისაკენ. 2020 წელს მშპ-ის ჩამორჩენა მისი პოტენციური დონიდან გაიზარდა და მნიშვნელოვანი უარყოფითი გაპი დაფიქსირდა, ასევე გაიზარდა ბიუჯეტის დეფიციტის მოცულობაც და რაც მთავარია დაფიქსირდა უარყოფითი ციკლურად შესწორებული პირველადი მთლიანი ბალანსი, რაც დადებით ფისკალურ პოზიციას ნიშნავს. ასევე აღსანიშნავია, რომ 2015-2018 წლებში მშპ-ს უარყოფითი გეპის პარალელურად, დისკრეციული ფისკალური პოლიტიკა არ იყო გაპის გაუმჯობესებაზე ორიენტირებული. ამ პერიოდში, თუ გამოვრიცხავდით ფისკალური პოლიტიკიდან ციკლურ კომპონენტს და საპროცენტო ხარჯებს (რომელიც დისკრეციული პოლიტიკის შეფასებისთვის არ გამოგადგება), ციკლურად შესწორებული ბიუჯეტის სალდო მუდმივად დადებითი იყო, რაც ნიშნავს რომ 2015-2018 წლებში გვექონდა უარყოფითი ფისკალური პოზიცია.

2021 წელს დაფიქსირებული დაბალი უარყოფითი გაპის შემდეგ, 2022 წელს გაუმჯობესებული ეკონომიკური ზრდის ფონზე გაპი დადებითი გახდა და მშპ მის პოტენციურ დონეზე მეტად გაიზარდა. ასევე წინა წელთან შედარებით შემცირდა ბიუჯეტის დეფიციტის მოცულობაც და დაფიქსირდა უარყოფითი ციკლურად შესწორებული პირველადი მთლიანი ბალანსი, რაც დადებით ფისკალურ პოზიციას ნიშნავს.

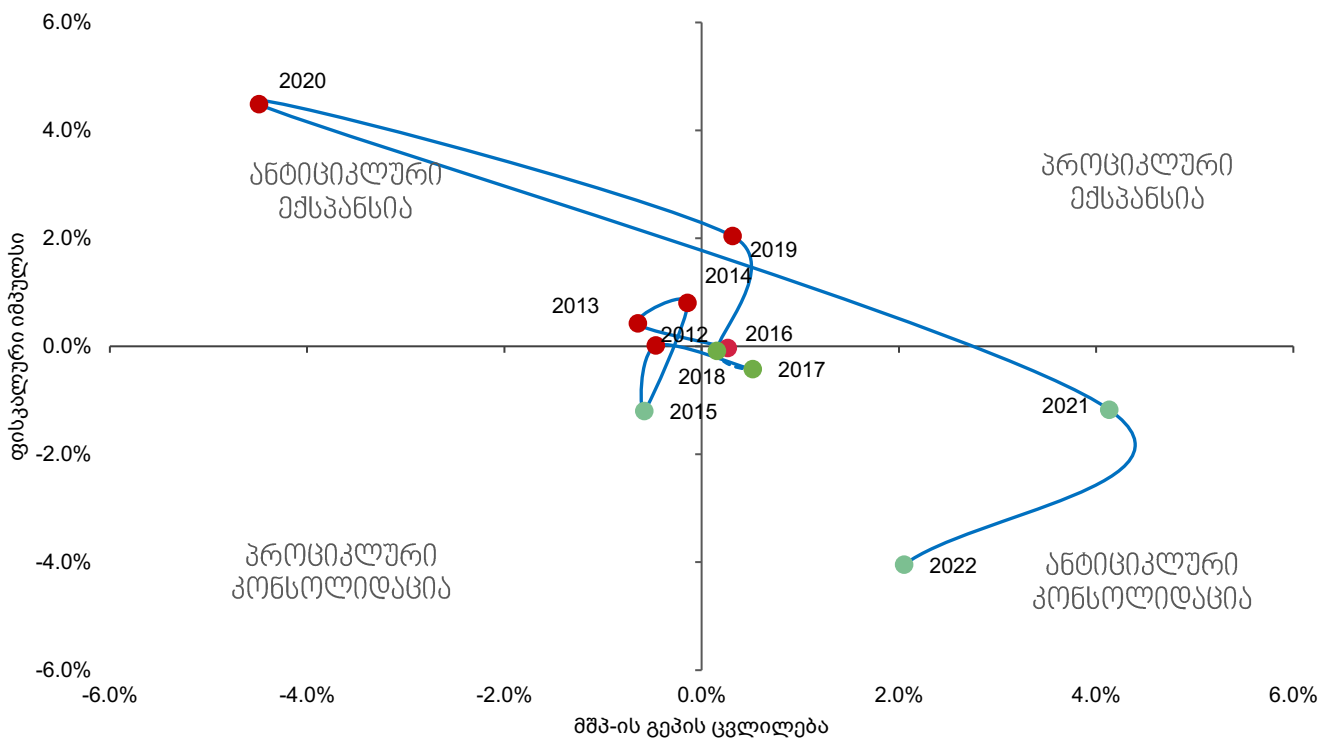
როგორც დიაგრამა 19-ზე არსებული მშპ-ის გაპისა და ციკლურად შესწორებული მთლიანი პირველადი ბალანსის კომბინაცია გვიჩვენებს, 2022 წელს ფისკალური პოლიტიკა იყო პროციკლური, რამაც დადებითად იმოქმედა უარყოფითი მშპ-ს გეპის შემცირებაზე და რეალური მშპ მის პოტენციურ დონეზე მეტად გაზარდა.

⁹ დეტალური ინფორმაციის და მეთოდოლოგიისათვის იხილეთ პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის კვლევითი პუბლიკაცია: "ფისკალური პოლიტიკის შეფასება საქართველოსათვის: მიმართულება, ციკლურობა, მანევრირების რესურსი." <http://pbo.parliament.ge/media/k2/attachments/Fiscal Stance and Space.pdf>

დიაგრამა 28: ფისკალური პოზიცია და მშპ-ს გაბი. წყარო: საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშებები

თუმცა ანტიციკლურობა ასევე შესაძლებელია შეფასდეს, დინამიკაში კიდევ უფრო მკაცრი კრიტერიუმით, ე.წ. ფისკალური იმპულსისა (ფისკალური პოზიციის ცვლილება) და მშპ-ს გეპის ცვლილების კომბინაციით. აღნიშნული მიგვანიშნებს, რომ 2022 წელს ფისკალური იმპულსი უარყოფითი იყო ქვეყანაში (იგულისხმება, რომ ფისკალური პოზიცია ნაკლებად ექსპანსიური იყო წინა წელთან შედარებით და შედეგად მივიღეთ კონსოლიდაცია) და ვიანიდან 2022 წელს მშპ-ს უარყოფითი გაბი შემცირდა და დადებითი დაფიქსირდა (იხ. დიაგრამა №5), ეს **2022 წელს ფისკალური პოლიტიკის ანტიციკლურ კონსოლიდაციაზე მიუთითებს.**

დიაგრამა 29: ფისკალური იმპულსი და მშპ-ს გაბის ცვლილება. წყარო: საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშებები

4. მონეტარული სექტორი

ძირითადი ინდიკატორების დინამიკა:

- საშუალო წლიური ინფლაცია 11.9%-ის ნიშნულზე დაფიქსირდა, რაც აღემატება 3%-ან მიზნობრივ მაჩვენებელს. აღნიშნული ძირითადად განპირობებულია 2022 წელს სურსათსა და უალკოჰოლო სასმელებზე ფასების ზრდით.

განმარტება: ინფლაცია დროის გარკვეულ პერიოდში ეკონომიკაში საქონლისა და მომსახურების ფასების საერთო დონის ზრდაა. ინფლაციის საზომად, ძირითადად, გამოიყენება სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (CPI), რომელიც ტიპური შინამეურნეობის მიერ მოხმარებისთვის შეძენილი საქონლისა და მომსახურების წარმომადგენლობითი კალათის ღირებულებას ასახავს.

- 2022 წელს 5.6 პპ-ით შემცირდა და 53.0% შეადგინა დეპოზიტების დოლარიზაციის მაჩვენებელი. 2013 წლიდან დეპოზიტების დოლარიზაცია უწყვეტად იზრდებოდა, 2017-2019 წლებში კი კლების ტენდენცია შეინიშნებოდა.

განმარტება: დოლარიზაცია ადგილობრივი ვალუტის პარალელურად ეკონომიკური ტრანზაქციებისთვის უცხოური ვალუტის გამოყენების დონეს ასახავს. ადგილობრივი ვალუტის ჩანაცვლების მაჩვენებლებს მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს მონეტარული პოლიტიკის გადაცემის მექანიზმის ეფექტიანობაზე.

- გაიზარდა დეპოზიტური კორპორაციების მიერ კერძო სექტორის დაკრედიტება.

განმარტება: დეპოზიტური კორპორაციების მიმოხილვა წარმოადგენს ცენტრალური ბანკის, კომერციული ბანკების, საკრედიტო კავშირების და სხვა დეპოზიტური ინსტიტუტების ანგარიშს, რომელიც, სხვა ფინანსური კორპორაციების მიმოხილვასთან ერთად, ფინანსური კორპორაციების მიმოხილვას ქმნის. დეპოზიტური კორპორაციების მიმოხილვა მოიცავს ცენტრალური ბანკისა და სხვა დეპოზიტური კორპორაციების მიმოხილვას.

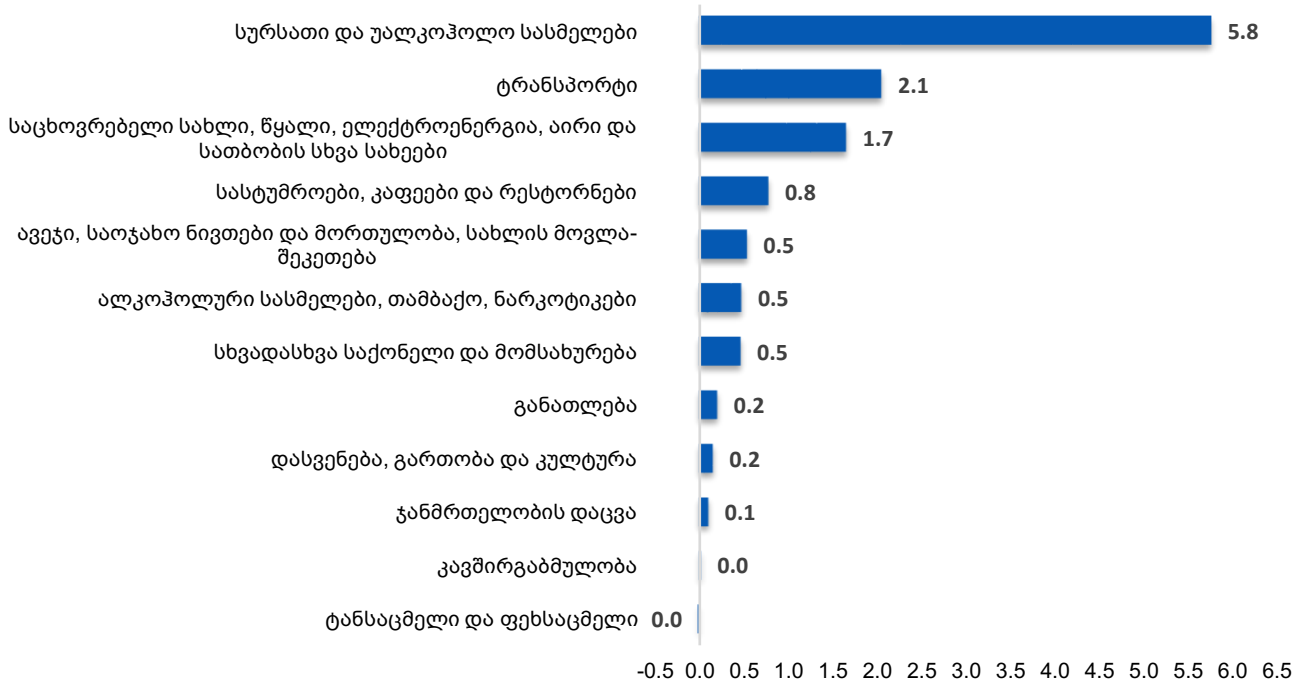
- გამყარდა ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლართან და ევროსთან მიმართებით.

განმარტება: გაცვლითი კურსი ადგილობრივი ვალუტის ერთეულის უცხოური ვალუტის ერთეულში ფასს ზომავს. ნომინალური გაცვლითი კურსისგან განსხვავებით, რეალური გაცვლითი კურსი ადგილობრივი პროდუქციის უცხოურ საქონელთან შეფარდებით ფასს ასახავს.

4.1 ინფლაციის მიმოხილვა

2022 წელს ფასების საშუალო საერთო დონე 2021 წელთან შედარებით 11.9%-ით გაიზარდა, რაც 2021 წლის საშუალო წლიურ ინფლაციაზე 2.3 პპ-ით მეტია. 2022 წლის წლიურმა (პერიოდის ბოლო) ინფლაციამ კი 9.8% შეადგინა. აღსანიშნავია, რომ ეროვნული ბანკის მიზნობრივი ინფლაციის მაჩვენებელი 3%-ით არის განსაზღვრული.

როგორც დიაგრამა 30-ზე ჩანს, თითქმის ყველა სასაქონლო ჯგუფმა სამომხმარებლო ფასების ინფლაციის ზრდის მიმართულებით შეიტანა წვლილი. ამ მხრივ აღსანიშნავია სურსათი და უალკოჰოლო სასმელები (5.8% პპ-ით).

დიაგრამა 30: საშუალო წლიური ინფლაციის დეკომპოზიცია. წყარო: საქსტატი

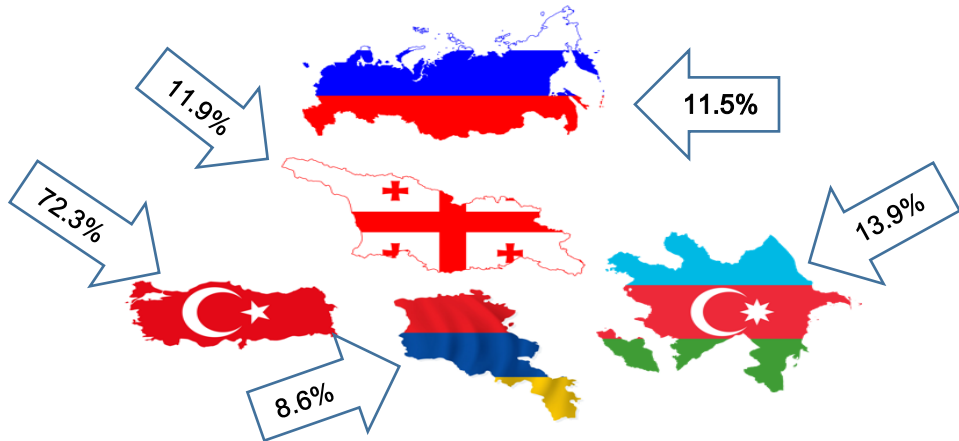
თუ განვიხილავთ 2022 და 2021 წლების ინფლაციის დეკომპოზიციას 12 სასაქონლო ჯგუფის მიხედვით (ცხრილი 6), კარგად ჩანს, რომ 2022 წელს ინფლაციაზე გავლენის მქონე პროდუქციის აღნიშნული სტრუქტურა განსხვავდება 2021 წლის მაჩვენებლისაგან, ასევე განსხვავდება მათზე მოქმედი ფაქტორებიც:

- 2022 წელს 2021 წელთან შედარებით მნიშვნელოვნად გაიზარდა საცხოვრებელი სახლი, წყალი, ელექტროენერჯია, აირი და სათბობის სხვა სახეების ჯგუფის გავლენა ინფლაციაზე, რაც ბუნებრივად გამომდინარეობს გაზრდილი მიგრაციული ტალღებისგან, რომელიც რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენით ფიქსირდება ქვეყანაში;
- 2022 წელს სურსათის ფასების ზრდის წვლილი ინფლაციაში კიდევ უფრო გაიზარდა წინა წელთან შედარებით, რაც სხვა ფაქტორებთან ერთად უკავშირდებოდა სურსათზე მსოფლიო ფასების მნიშვნელოვან ზრდას;
- 2022 წელს 2021 წელთან შედარებით გაიზარდა ასევე ტრანსპორტის ჯგუფის გავლენა ინფლაციაზე.

2022		2021	
სურსათი და უალკოჰოლო სასმელები	5.76	3.40	სურსათი და უალკოჰოლო სასმელები
ტრანსპორტი	2.05	1.82	ტრანსპორტი
საცხოვრებელი სახლი, წყალი, ელექტროენერგია, აირი და სათბობის სხვა სახეები	1.66	0.84	ჯანმრთელობის დაცვა
სასტუმროები, კაფეები და რესტორნები	0.78	0.69	საცხოვრებელი სახლი, წყალი, ელექტროენერგია, აირი და სათბობის სხვა სახეები
ავეჯი, საოჯახო ნივთები და მორთულობა, სახლის მოვლა-შეკეთება	0.54	0.68	ავეჯი, საოჯახო ნივთები და მორთულობა, სახლის მოვლა-შეკეთება
ალკოჰოლური სასმელები, თამბაქო, ნარკოტიკები	0.48	0.54	სასტუმროები, კაფეები და რესტორნები
სხვადასხვა საქონელი და მომსახურება	0.47	0.46	ალკოჰოლური სასმელები, თამბაქო, ნარკოტიკები
განათლება	0.20	0.39	სხვადასხვა საქონელი და მომსახურება
დასვენება, გართობა და კულტურა	0.15	0.14	განათლება
ჯანმრთელობის დაცვა	0.10	0.12	დასვენება, გართობა და კულტურა
კავშირგაბმულობა	0.02	0.08	ტანსაცმელი და ფეხსაცმელი
ტანსაცმელი და ფეხსაცმელი	-0.02	-0.01	კავშირგაბმულობა

ცხრილი 6: საშუალო წლიური ინფლაციის დეკომპოზიცია, 2021-2022 წწ. წყარო: საქსტატი, საბიუჯეტო ოფისის გაანგარიშება

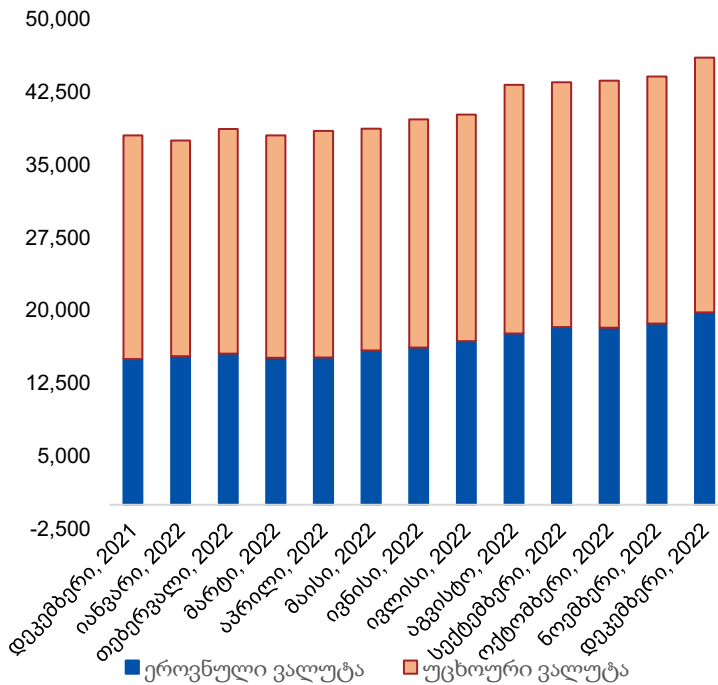
2022 წელს საქართველოსთან ერთად მნიშვნელოვანი დინამიკით ხასიათდებოდა მეზობელი ქვეყნების სამომხმარებლო ფასების ინდექსები. რეგიონის ქვეყნებში, გარდა თურქეთისა, სამომხმარებლო ფასების ინფლაცია დაახლოებით ერთნაირი დინამიკით ხასიათდება. კერძოდ, 2022 წელს თურქეთში წლიურმა ინფლაციამ 72.3% შეადგინა. შედარებით დაბალი იყო ინფლაციის დონე აზერბაიჯანში (13.9%), რუსეთსა (11.5%) და სომხეთში (8.6%).

დიაგრამა 31: მეზობელი ქვეყნების საშუალო წლიური ინფლაცია 2022წ. წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი.

4.2 საბანკო დეპოზიტები და სესხები

4.2.1 დეპოზიტები

დეპოზიტების ჯამური მოცულობა 2022 წლის დეკემბრის ბოლოსათვის წინა თვესთან შედარებით 1,932.4 მილიონი ლარით ანუ 4.4%-ით გაიზარდა და 46,037.1 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც 2021 წლის დეკემბრის თვის მარჯვენებელთან შედარებით 8,001.7 მილიონი ლარით ანუ 21.0%-ით მეტია.

დეპოზიტების მოცულობა ეროვნულ ვალუტაში 2022 წლის დეკემბრის ბოლოსათვის წინა თვესთან შედარებით 1,155.8 მილიონი ლარით ანუ 6.2%-ით გაიზარდა და 19,806.4 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც 2021 წლის დეკემბრის თვის მარჯვენებელთან შედარებით 4,791.6 მილიონი ლარით ანუ 31.9%-ით მეტია.

ეროვნულ ვალუტაში დეპოზიტების სტრუქტურაში 43.2 პროცენტი (8,563.6 მილიონი ლარი) ვადიან დეპოზიტებზე მოდის, რაც შეეხება მიმდინარე ანგარიშებზე განთავსებულ დეპოზიტების მოცულობას ეროვნულ ვალუტაში, ის 5,672.3 მილიონ

დიაგრამა 32: კომერციული ბანკების მიერ მოზიდული იურიდიული და ფიზიკური პირების დეპოზიტების მოცულობა, მლნ ლარი. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

ლარს შეადგენს და წინა თვის ანალოგიურ მარჯვენებელზე 120.9 მილიონი ლარით ანუ მხოლოდ 2.2%-ითაა მეტი, ხოლო 2021 წლის დეკემბრის მონაცემს 595.4 მილიონი ლარით ანუ 11.7%-ით აღემატება.

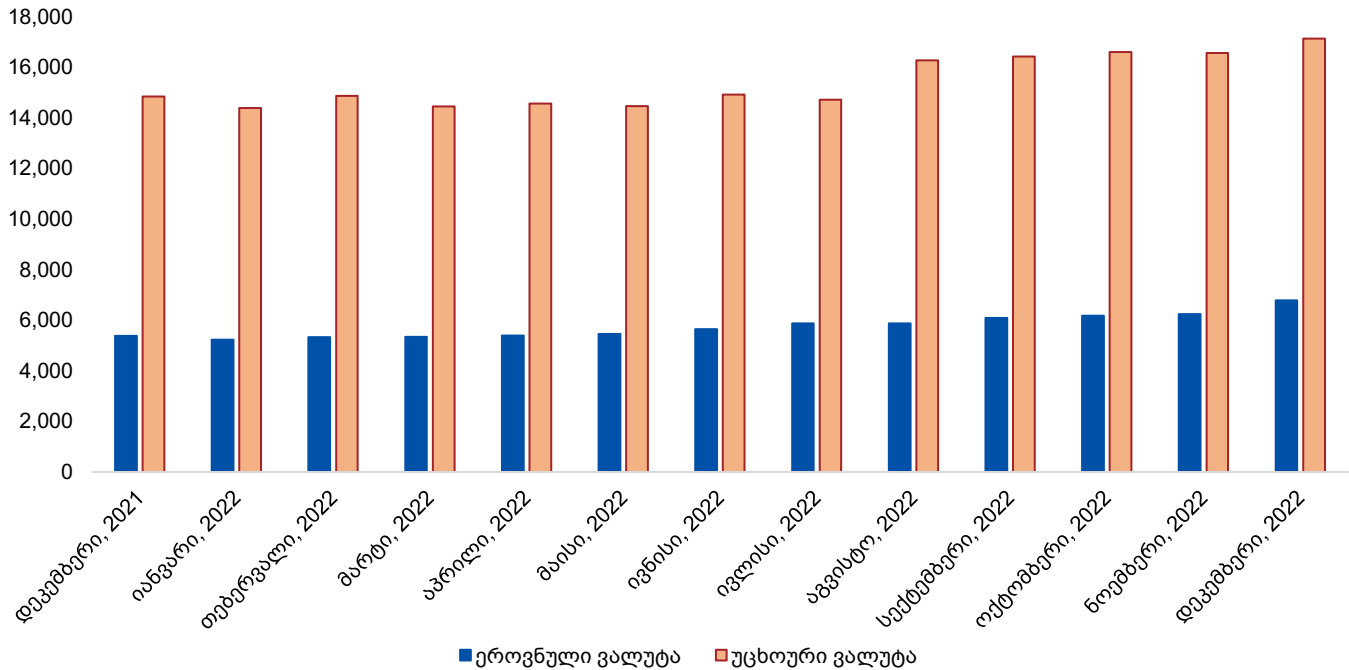
დეპოზიტების მოცულობამ უცხოურ ვალუტაში 2022 წლის დეკემბრის თვის ბოლოსათვის ეროვნულ ვალუტაში გამოსახულებით 26,230.8 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც 3.1%-ით ანუ 776.7 მილიონი ლარით მეტია წინა თვის მარჯვენებელთან შედარებით, ხოლო 2021 წლის დეკემბრის მარჯვენებელს კი 3,210.1 მილიონი ლარით ანუ 13.9%-ით აღემატება.

უცხოურ ვალუტაში დეპოზიტების მოცულობამ მიმდინარე ანგარიშებზე 2022 წლის დეკემბრის თვის ბოლოსათვის 8,427.5 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც წინა თვის მონაცემს (8,301.1 მილიონი ლარი) 126.4 მილიონი ლარით ანუ 1.5%-ით მეტია, ხოლო 2021 წლის დეკემბრის ანალოგიურ მარჯვენებელ 2,086.8 მილიონი ლარით ანუ 32.9%-ით აღემატება. 2022 წლის დეკემბერში დეპოზიტების მოცულობამ უცხოურ ვალუტაში ვადიან ანგარიშებზე 8,300.6 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც 258.6 მილიონი ლარით ანუ 3.2%-ით მეტია წინა თვის ანალოგიურ მარჯვენებელზე, ხოლო 2021 წლის დეკემბრის თვის მარჯვენებელზე 12.0%-ით ანუ 1,133.2 მილიონი ლარით ნაკლებს წარმოადგენს.

ფიზიკური პირების მიერ საბანკო სისტემაში განთავსებული მთლიანი დეპოზიტები

2022 წლის დეკემბრის თვის ბოლოს კომერციულ ბანკებში ფიზიკური პირების მიერ ეროვნულ ვალუტით განთავსებულმა დეპოზიტების მოცულობამ 6,792.3 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც წინა თვის მაჩვენებელს 551.4 მილიონი ლარით ანუ 8.8%-ით აღემატება, ხოლო 2021 წლის დეკემბრის თვის მაჩვენებელთან შედარებით 1,407.6 მილიონი ლარით ანუ 26.1%-ით მეტი.

კომერციულ ბანკებში ფიზიკური პირების მიერ უცხოურ ვალუტაში განთავსებულმა დეპოზიტების მოცულობამ 2022 წლის დეკემბრის თვის ბოლოსათვის 17,136.2 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც წინა თვის მაჩვენებელზე 567.7 მილიონი ლარით ანუ 3.4%-ით მეტია, ხოლო 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 2,289.1 მილიონი ლარით ანუ 15.4%-ით აღემატება.

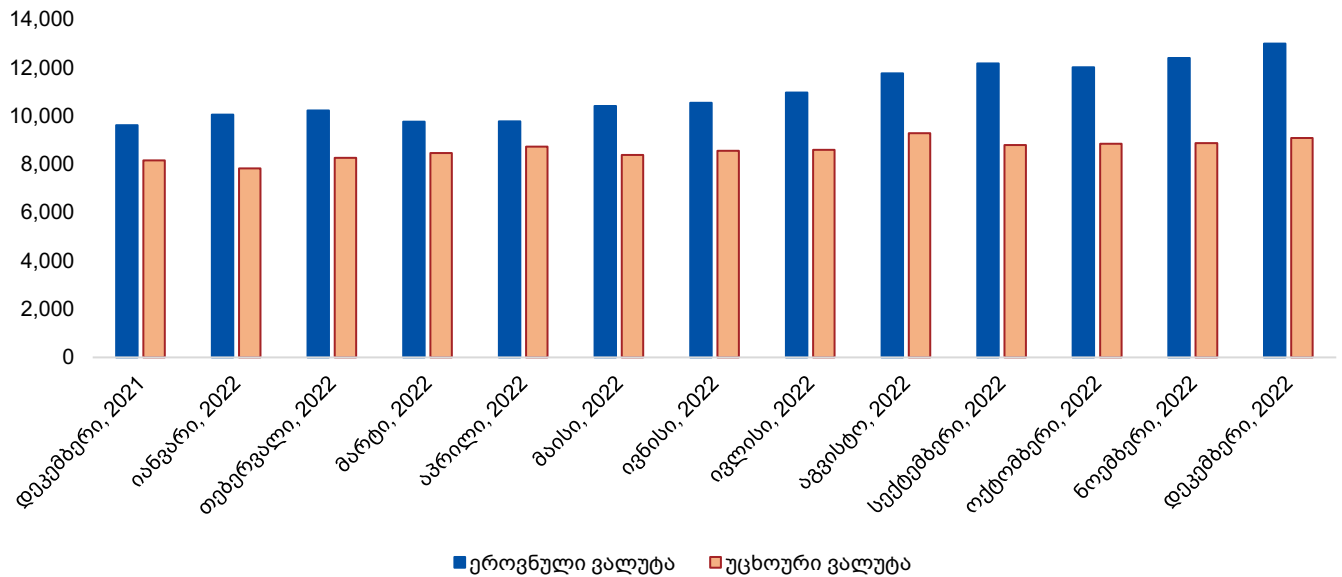

დიაგრამა 33: ფიზიკური პირების მიერ კომერციულ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მოცულობა, მლნ ლარი.
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

იურიდიული პირების მიერ საბანკო სისტემაში განთავსებული მთლიანი დეპოზიტები

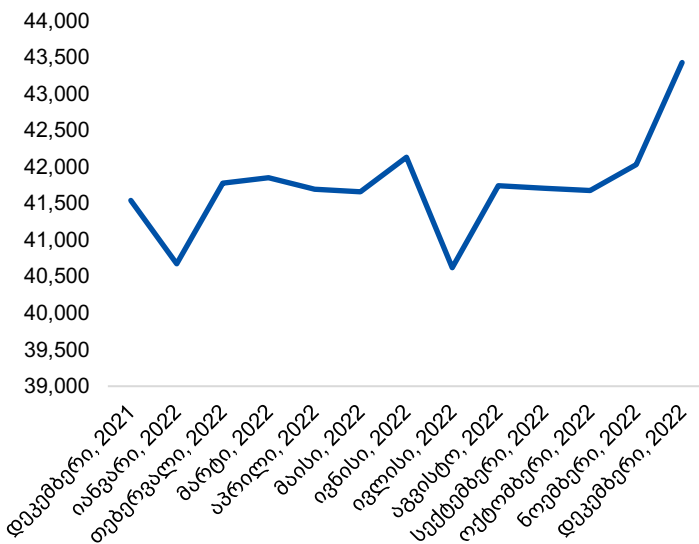
2022 წლის დეკემბრის ბოლოსათვის იურიდიული პირების მიერ საბანკო სექტორში ეროვნულ ვალუტაში განთავსებული დეპოზიტების მოცულობამ 13,014.1 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც წინა თვის მაჩვენებელზე 604.2 მილიონი ლარით, ანუ 4.9%-ით მეტია, ხოლო 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს კი 3,384.0 მილიონი ლარით ანუ 35.1%-ით აღემატება.

2022 წლის დეკემბერში იურიდიული პირების მიერ საბანკო სექტორში უცხოურ ვალუტაში განთავსებულმა სახსრებმა 9,094.6 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც წინა თვის მონაცემს 208.9 მილიონი ლარით ანუ 2.4%-ით აღემატება, ხოლო 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე 921.0 მილიონი ლარით ანუ 11.3%-ით მეტია.

დიაგრამა 34: იურიდიული პირების მიერ კომერციულ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მოცულობა, მლნ ლარი. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

4.2.2 სესხები

დიაგრამა 35: კომერციული ბანკების მიერ რეზიდენტებზე ეროვნული და უცხოური ვალუტით გაცემული სესხებით დავალიანება ეკონომიკის სექტორების მიხედვით, მლნ ლარი. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

ეროვნული ვალუტით გაცემული სესხების მოცულობა დეკემბერში გაიზარდა და 23,036.0 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც 880.0 მილიონი ლარით ანუ 3.8%-ით მეტია წინა თვის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით, ხოლო 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 3,611.4 მილიონი ლარით ანუ 17.7%-ით აღემატება. აღნიშნული სესხების 69.9% (16,808.2 მილიონი ლარი) შინამეურნეობებზე მოდის.

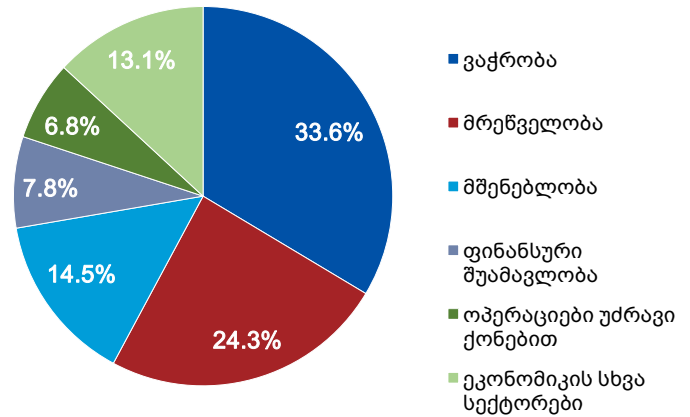
უცხოურ ვალუტაში გაცემული სესხების მოცულობამ დეკემბრის თვის ბოლოსათვის 19,392.5 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც წინა თვის მაჩვენებელზე 518.7 მილიონი ლარით ანუ 2.7%-ით მეტია, ხოლო 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 1,724.0 მილიონი ლარით ანუ 8.2%-ით ჩამორჩება. აღნიშნული სესხების 35.4% (6,855.4 მილიონი ლარი) შინამეურნეობებზე მოდის.

სულ 2022 წლის დეკემბრის თვის ბოლოსათვის ეკონომიკისადმი მთლიანად გაცემული სესხების მოცულობამ 43,428.4 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც წინა თვის მაჩვენებელზე 3.3%-ით ანუ 1,398.7 მილიონი ლარითაა მეტი, ხოლო 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 1,887.5 მილიონი ლარით

ანუ 4.5%-ით აღემატება. აღნიშნული სესხების 54.5% (23,663.6 მილიონი ლარი) შინამეურნეობებზე მოდის.

საკრედიტო რესურსების განაწილება ქვეყნის ეკონომიკის სექტორების მიხედვით

2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საკრედიტო რესურსების განაწილება ეროვნულ ვალუტაში ქვეყნის ეკონომიკის სექტორებს შორის უჩვენებს, რომ კომერციული ბანკების მიერ ეროვნულ ვალუტაში იურიდიულ პირებზე გაცემული სესხებიდან (10,827.5 მილიონი ლარი) ვაჭრობაში დაბანდებულ იქნა 4,025.8 მილიონი ლარი (37.2%), მრეწველობაში 2,527.9 მილიონი ლარი (23.3%), ფინანსურ შუამავლობაში 1,528.5 მილიონი ლარი (14.1%), მშენებლობაში 1,083.6 მილიონი ლარი (10.0%) და სხვა სექტორებში - 1,661.7 მილიონი ლარი (15.3%).

ანალოგიურ პერიოდში იურიდიულ პირებზე საკრედიტო რესურსების (10,642.0 მილიონი ლარი) განაწილება უცხოურ ვალუტაში ქვეყნის ეკონომიკის სექტორებს შორის შემდეგია: ვაჭრობა 3,185.1 მილიონი ლარი (29.9%), მრეწველობა 2,679.8 მილიონი ლარი (25.2%), მშენებლობა 2,019.1 მილიონი ლარი (19.0%), ოპერაციები უძრავი ქონებით 1,137.5 მილიონი ლარი (10.7%) და დანარჩენი სექტორები 1,620.5 მილიონი ლარი (15.2%).

დიაგრამა 36: კომერციული ბანკების მიერ რეზიდენტ იურიდიულ პირებზე გაცემული სესხების სტრუქტურა

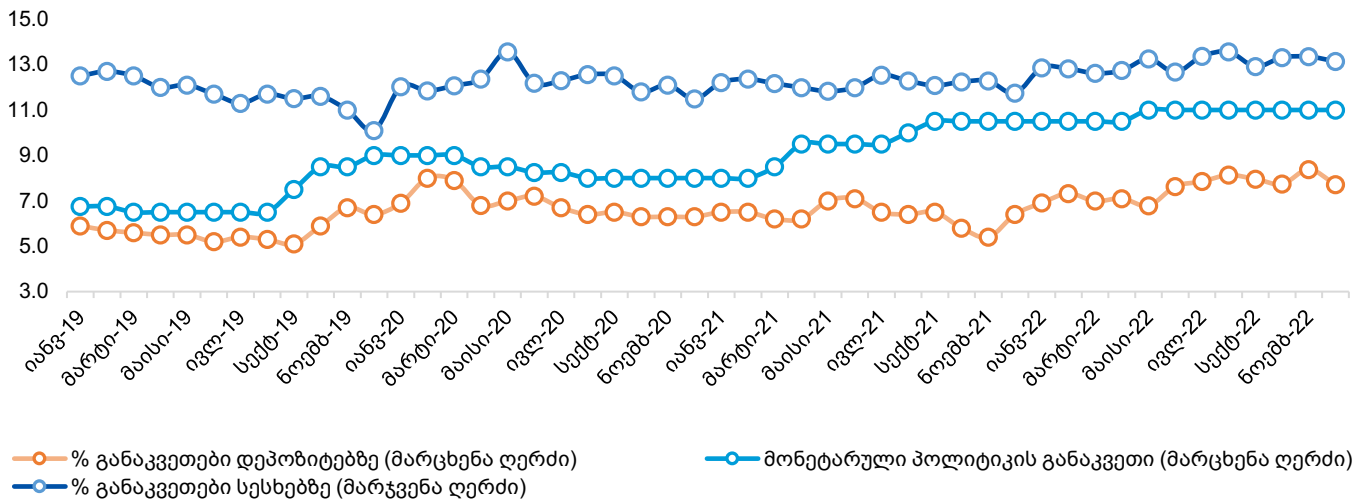
4.3 მონეტარული განაკვეთების მიმოხილვა

2022 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი 11.0%-მდე გაიზარდა, რაც 0.5 პპ-ით მეტია 2021 წლის ბოლოს არსებულ განაკვეთზე. 2022 წლის დასაწყისში განაკვეთი 10.5%-ს შეადგენდა, წლის განმავლობაში მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის სხდომა სულ 8-ჯერ გაიმართა, საიდანაც განაკვეთი მარტში 0.5 პპ-ით გაიზარდა და 11.0% შეადგინა.

აღსანიშნავია, რომ 2017 წლის დასაწყისში, ერთჯერადი ფაქტორების შედეგად (აქციების ზრდა და გაცვლითი კურსის გაუფასურება) ინფლაციის დროებითი ზრდის გამო, მონეტარული პოლიტიკა უმნიშვნელოდ გამკაცრდა. განაკვეთის შემდგომი მატება წლის შუაში ინფლაციური მოლოდინების ზრდას მოჰყვა, ხოლო წლის ბოლოს - ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსის საგრძნობ გაუფასურებას, რამაც, ერთჯერადი ფაქტორების ამოწურვის მიუხედავად, ინფლაციაზე ზეწოლა გაზარდა. 2018 წელს განაკვეთის კლებას ჰქონდა ადგილი, რაც სხვა ფაქტორებთან ერთად, ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსის მოსალოდნელებზე სწრაფი გამყარების შედეგად, შემცირებულ ინფლაციურ ზეწოლას უკავშირდება, რასაც ზომიერად გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკიდან გამოსვლის დაწყება მოჰყვა. იგივე გაგრძელდა 2019 წელს, მაგრამ 2019 წლის ზაფხულში ვალუტის კურსის მკვეთრი გაუფასურების საპასუხოდ, რომელმაც ინფლაციაზე მნიშვნელოვანი წნეხი მოახდინა, ეროვნულმა ბანკმა აგვისტოში არსებული 6.5

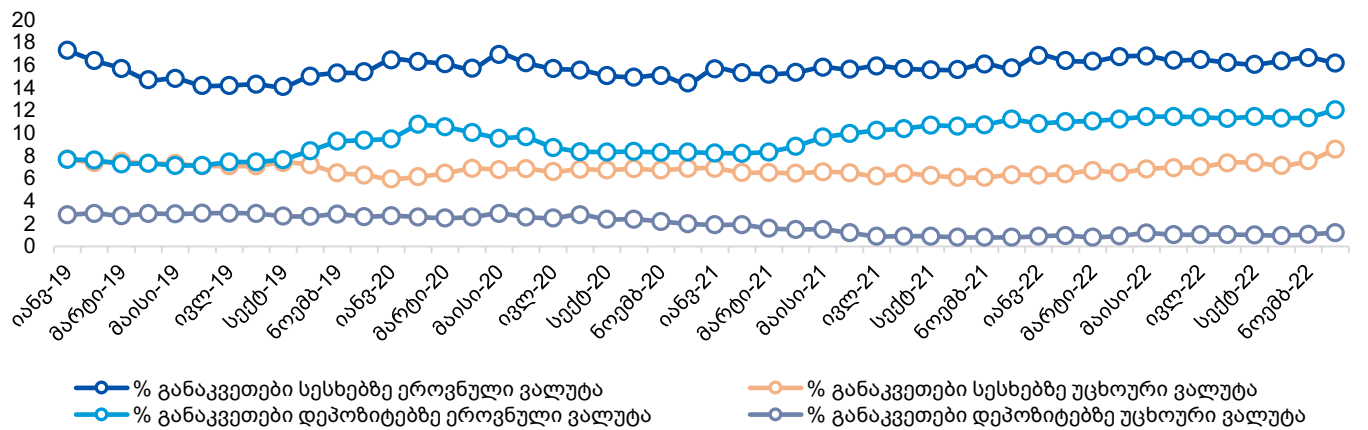
პროცენტიდან დეკემბრის ბოლოს მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი 9 პროცენტამდე გაზარდა. 2020 წელს პანდემიის გამო შემოღებული შეზღუდვების შედეგად შემცირებული ეკონომიკური აქტივების წახალისების მიზნით ეროვნულმა ბანკმა მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი 1 პპ-ით შეამცირა და წლის ბოლოსთვის 8.0 პროცენტზე დააფიქსირა. 2021 წლის დასაწყისიდან ინფლაციური პროცესების საპასუხოდ მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი კვლავ ზრდის ტენდენციას ავლენს და წლის ბოლოსთვის 10.5%-ი ფიქსირდება.

2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, საბაზრო საპროცენტო განაკვეთები გაიზარდა როგორც მთლიან სესხებზე, ასევე დეპოზიტებზე. 2022 წელს სესხებზე საშუალო საპროცენტო განაკვეთმა 13.1% შეადგინა, რაც 0.9 პპ-ით მეტია 2021 წლის ანალოგიურ მარჯვენებელზე, ხოლო დეპოზიტებზე საშუალო განაკვეთი 7.5% იყო (1.2 პპ-ით ზრდა). შესაბამისად, 0.3 პპ-ით შემცირდა და 5.5%-ს მიაღწია საპროცენტო სპრედმა (განაკვეთებს შორის სხვაობა).

დიაგრამა 37: საპროცენტო განაკვეთები. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

აღსანიშნავია, რომ 2022 წელს საშუალო საპროცენტო განაკვეთები ეროვნულ ვალუტაში განთავსებულ როგორც სესხებზე (16.5%, 0.8 პპ), ასევე დეპოზიტებზე (11.3%, 1.6 პპ) გაიზარდა. თუმცა შემცირდა საპროცენტო სპრედი, რომელმაც 5.1% შეადგინა (0.7 პპ-ით კლება). გაიზარდა საშუალო განაკვეთები უცხოური ვალუტით სესხებზე (7.1%, 0.7 პპ) და შემცირდა დეპოზიტებზე (1.0%, -0.2 პპ), შესაბამისად სპრედი გაიზარდა სპრედის (6.0%, 0.9 პპ).

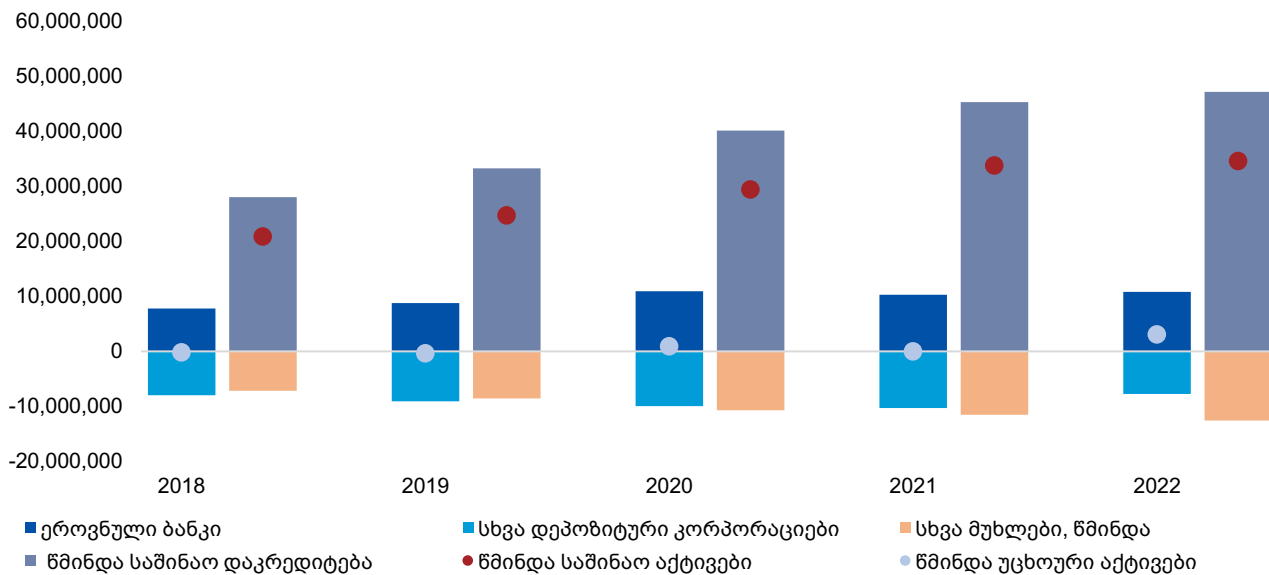

დიაგრამა 38: საპროცენტო განაკვეთები ვალუტების მიხედვით. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

4.4 დეპოზიტური კორპორაციების მიმოხილვა

2022 წელს დეპოზიტური კორპორაციების წმინდა უცხოური აქტივები გაიზარდა და წლის ბოლოსთვის 3,071.2 მილიონი ლარი შეადგინა. მათ შორის, საქართველოს ეროვნული ბანკის წმინდა უცხოური აქტივები 5.3%-ით გაიზარდა და 10.8 მილიარდ ლარს მიაღწია, ხოლო სხვა დეპოზიტური კორპორაციების (საბანკო სექტორის) წმინდა უცხოური აქტივები 24.6%-ით გაიზარდა -7.8 მილიარდ ლარამდე.

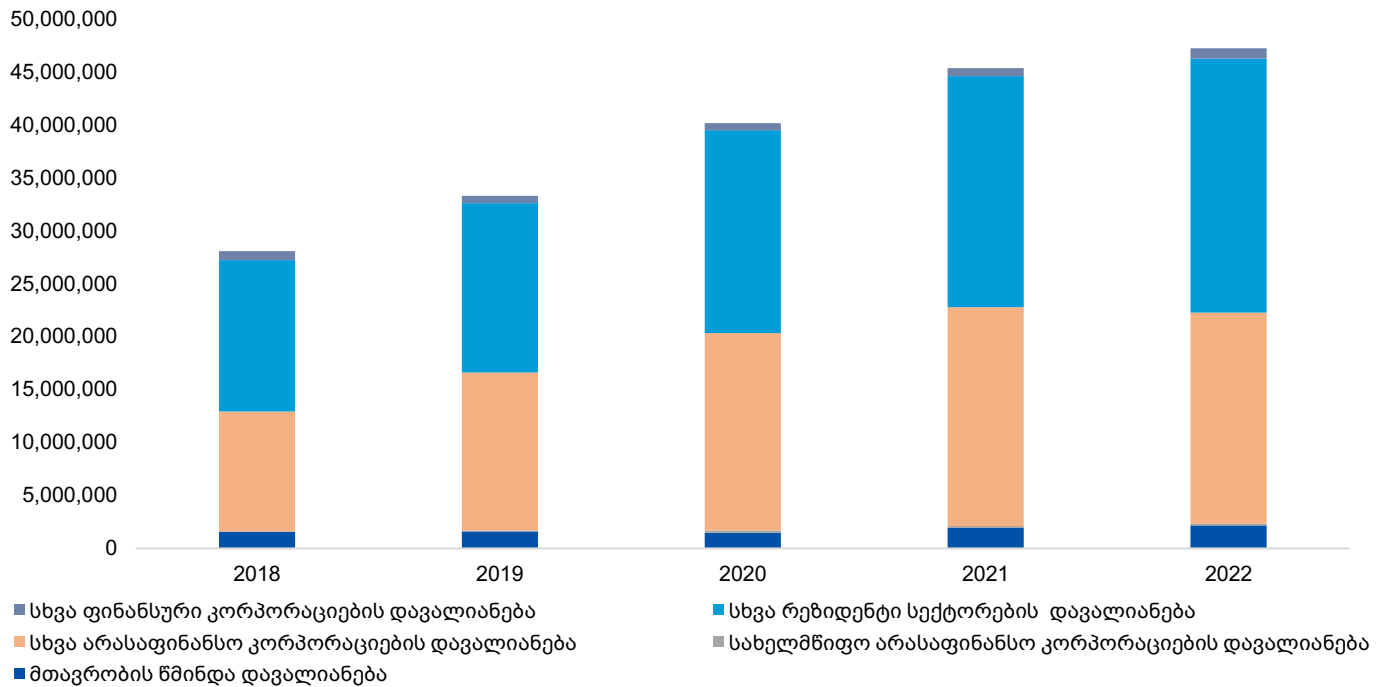
თავის მხრივ, 2022 წელს 2.3%-ით გაიზარდა დეპოზიტური კორპორაციების წმინდა საშინაო აქტივები და წლის ბოლოსთვის 34.6 მილიარდი ლარი შეადგინა. მათ შორის, 4.1%-ით გაიზარდა და 47.2 მილიარდ ლარს მიაღწია წმინდა საშინაო დაკრედიტებამ, ხოლო სხვა წმინდა მუხლები 9.3%-ით შემცირდა 12.6 მილიარდ ლარამდე.

დიაგრამა 39: დეპოზიტური კორპორაციების მიმოხილვა. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი (ათასი ლარი).

2022 წლის ბოლოსთვის დეპოზიტური კორპორაციების წმინდა საშინაო დაკრედიტებიდან ყველაზე დიდი წილი (50.8%) სხვა რეზიდენტი სექტორების (ფიზიკური პირების) დავალიანებაზე მოდიოდა - 24.0 მილიარდი ლარი (ზრდა - 9.9%). მომდევნო პოზიციებზე იყო (42.3%) სხვა არაფინანსური კორპორაციების დავალიანება, რომელმაც 20.0 მილიარდ ლარს მიაღწია (კლება - 3.5%). აღსანიშნავია, რომ 2022 წელს შენარჩუნდა 2015 წელს დაწყებული ტენდენცია, როდესაც ფიზიკური პირების დავალიანებამ მონაცემთა აღრიცხვის ისტორიაში პირველად გადააჭარბა სხვა არაფინანსური კორპორაციების დავალიანებას და წმინდა საშინაო დაკრედიტების ყველაზე მსხვილი მუხლი შეადგინა (2005 წლამდე ყველაზე მსხვილი მუხლი მთავრობის წმინდა დავალიანება იყო).

რაც შეეხება საშინაო დაკრედიტების სხვა მუხლებს, მთავრობის წმინდა დავალიანება წლის ბოლოსთვის 2.2 მილიარდ ლარს შეადგენდა, რაც წინა წელთან შედარებით 11.8%-იან ზრდას წარმოადგენს, სახელმწიფო არასაფინანსო კორპორაციების დავალიანება - 160.2 მილიონ ლარს (კლება - 2.0%), ხოლო სხვა ფინანსური სექტორის დავალიანება - 952.0 მილიონ ლარს (ზრდა - 26.8%).

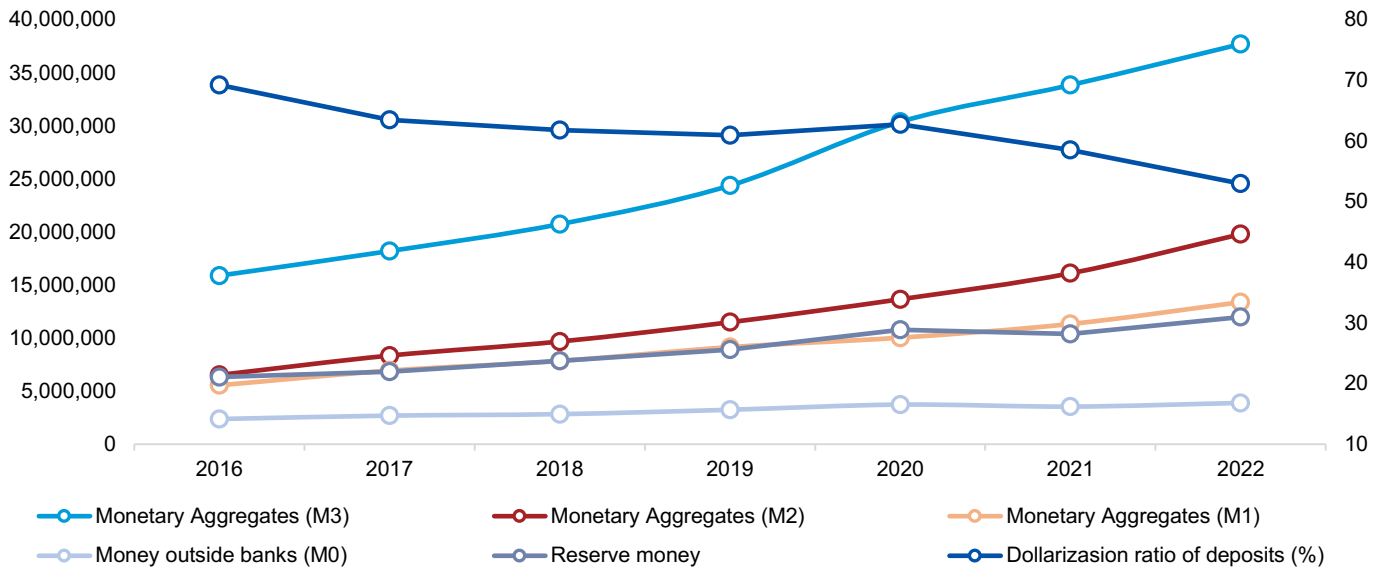

დიაგრამა 40: დეპოზიტური კორპორაციების წმინდა საშინაო დაკრედიტება და მისი კომპონენტები. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი (ათასი ლარი).

4.5 მონეტარული აგრეგატებისა და გაცვლითი კურსის მიმოხილვა

2022 წლის ბოლოსთვის, 2021 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, მონეტარული აგრეგატები M3 (37.7 მილიარდი ლარი) და M2 (19.8 მილიარდი ლარი), შესაბამისად, 11.4%-ითა და 22.9%-ით გაიზარდა. 18.1%-იანი ზრდა დაფიქსირდა M1 (13.4 მილიარდი ლარი) აგრეგატის და 9.8%-იანი ზრდა M0 (3.9 მილიარდი ლარი) აგრეგატის შემთხვევაში. 15.5%-ით გაიზარდა და წლის ბოლოსთვის 12.0 მილიარდი ლარი შეადგინა სარეზერვო ფულმა. აღსანიშნავია, რომ 2015-2021 წლებში მონეტარული აგრეგატები უწყვეტი ზრდის ტენდენციით ხასიათდება, გარდა 2021 წლისა, როდესაც M0 აგრეგატი უმნიშვნელოდ შემცირდა.

2022 წელს 5.6 პპ-ით შემცირდა და 53.0% შეადგინა დეპოზიტების დოლარიზაციის მაჩვენებელმა. აღსანიშნავია, რომ დეპოზიტების დოლარიზაციის მაჩვენებელი ზრდის ტემპით ხასიათდებოდა 2017 წლამდე. კერძოდ, 2016 წელს აღნიშნული მაჩვენებელი შეადგენდა 69.3%-ს, ხოლო 2017 წლიდან დაიყო კლება და 2019 წელს შეადგინა 61.0%. პანდემიის პერიოდში, კერძოდ კი 2020 წელს დეპოზიტების დოლარიზაციის მაჩვენებელი წინა წელთან შედარებით კვლავ გაიზარდა 1.8 პპ-ით და შეადგინა 62.7%. 2021 წელს კი დეპოზიტების დოლარიზაცია შემცირდა და 58.5% გაუტოლდა.

დიაგრამა 41: მონეტარული აგრეგატები. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი (ათასი ლარი).

2022 წელს ლარის გაცვლითი კურსი გამყარდა შემდეგ ვალუტებთან მიმართებაში: თურქულ ლირასთან (109.1%), უკრაინულ გრივნასთან (29.7%), ევროსთან (23.9%), მოლდოვური ლეი (17.9%), ბელარუსულ რუბლთან (14.0%), აშშ დოლართან (10.5%), აზერბაიჯანულ მანათთან (10.2%) და რუსულ რუბლთან (1.3%). თავის მხრივ, ლარი გაუფასურდა სომხურ დრამთან (-4.8%) მიმართებით.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ევრო	-3.7	-7.6	-5.3	-5.2	-11.2	-6.9	23.9
დოლარი	-4.1	-5.7	-1.0	-10.1	-9.3	-3.5	10.5
თურქული ლირა	6.6	14.0	27.8	8.3	11.5	18.7	109.1
რუსული რუბლი	5.7	-17.5	6.2	-7.1	1.1	-1.4	1.3
აზერბაიჯანული მანათი	52.6	0.9	-2.4	-10.0	-9.3	-3.4	10.2
ბელარუსული რუბლი	20.7	-8.3	4.4	-7.8	5.7	0.6	14.0
მოლდოვური ლეი	2.5	-12.7	-9.8	-6.0	-10.8	-1.3	17.9
სომხური დრამი	-3.3	-5.2	-0.9	-10.6	-7.7	-0.5	-4.8
უკრაინული გრივნა	14.2	-1.6	1.2	-15.0	-5.0	-2.3	29.7

ცხრილი 7: ლარის გაცვლითი კურსის ცვლილება (ზრდა ნიშნავს გამყარებას). წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.